ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἔτος Α' — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — Ἀριθ. 4

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1821.

Εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου, ἱερὰ καὶ χαρμόσυνος ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος· πρώτη ἀκτὶς μετὰ τὴν ἀποιχομένην μαύρην καὶ μακρὰν νύκτα τεσσάρων αἰώνων δουλείας τοῦ ἀνατείλαντος καὶ χρυσίσαντος τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος ἡλίου τῆς ἐλευθερίας, ὦ εὐλογητὴ ἡμέρα τῆς ἐθνεγερσίας, πόσον εἶσαι προσφιλὴς εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν!

Ἀλλ' ἡ ἀπὸ τοῦ 1838 ὡς ἐθνικὴ ἑορτὴ θεσπισθεῖσα 25 Μαρτίου δὲν εἶνε ἀκριβῶς ἡ ἐπέτειος τῆς ἐκρήξεως τοῦ Μεγάλου Ἀγῶνος.

Ἤδη τὴν 6 Δεκεμβρίου 1820 τριακόσιοι *Σουλιῶται* ὧν οἱ ἀρχηγοὶ ἦσαν μεμυημένοι τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας κατέλαβον τὸν ὀχυρὸν ἐν Βαριάδαις πύργον, ἐσχηματίσθη προσωρινὴ τοπικὴ διοίκησις, ἐξελέγησαν ἀρχηγοί, ὁ δὲ λαὸς προσεκλήθη νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὰς διαταγάς της καὶ νὰ ὁπλισθῇ κατὰ τοῦ Σουλτάνου· τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821 ὁ Ὑψηλάντης ἐν Δακίᾳ εἶχε δώσει τὸ σύνθημα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους διὰ τοῦ κηρύγματος «Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες», ὁ δὲ σουλτάνος Μαχμοὺτ ἤρξατο τῶν σφαγῶν καὶ τῶν περισταλτικῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ Γένους μέτρων· οὐδὲ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπαναστάσεως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐναρκτήριος, διότι ἡ Ὕδρα, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Αἰτωλοακαρνανία, ἡ μὲν πρώτη καὶ δευτέρα μόλις μετὰ ἕνα μῆνα, ἡ δὲ τρίτη μετὰ δύο ἐξανέστησαν· ἐν Κρήτῃ δὲ καὶ Ἀγραίᾳ καὶ Καλαρρύταις καὶ Ἀσπροποτάμῳ μόλις μετὰ τρεῖς ἠκούσθησαν οἱ λαχταριστοὶ κατὰ τῆς τυραννίας πυροβολισμοί· ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἰδίως ἀνακηρύξεως τῆς Ἐπαναστάσεως εἶνε ἡ ἐπετηρίς, διότι πρὸ τῆς εἰκοστῆς πέμπτης Μαρτίου εἶχεν ἤδη κυματίσει ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπὶ τῶν Καλαβρύτων, καὶ ἐπὶ τῶν Πατρῶν, καὶ ἐπὶ τῆς Λακωνίας.

Ἀλλ' ἐνομοθετήθη ὡς ἐθνικὴ ἑορτὴ ἡ εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου, διότι αὕτη εἶχεν ὁρισθῇ πρὸς ἀνακήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως· ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἑορταζόμενος *Εὐαγγελισμὸς* ἦτο καταλληλότατος νὰ ἐξανάψῃ τὸν πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἐνθουσιασμὸν καὶ διὰ μυστηριώδους τινὸς ἱερότητος νὰ περιβάλῃ τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀείποτε τὴν πίστιν μετὰ τῆς πατρίδος συνδέσαντος καὶ ἀχώριστον τὴν δυάδα ταύτην λατρεύσαντος Ἕλληνος· κατὰ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου ὁ χριστιανὸς Ἕλλην ἑώρταζε τὴν ἐπετηρίδα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας· ποία δ' ἄλλη καταλληλοτέρα ἡμέρα πρὸς ἑόρτασιν τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς τυραννίας, ἥτις ὠσεὶ κατάρα τις καὶ ἐγκατάλειψις τῆς θείας Προνοίας ἐβάρυνεν αἰῶνας ὅλους ἐπ' αὐτόν;

Ἡ εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου λοιπὸν παριστᾷ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐξηγέρθη ὅπως ἐκδικηθῇ τὰς ἀπ' αἰώνων ἀπεριγράπτους καταπιέσεις, τὰς σφαγάς, τοὺς ἐξανδραποδισμούς, τὰς βεβηλώσεις, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς διαρπαγάς, τὰς λεηλασίας τοῦ τυράννου, καθ' ἣν προαισθήματός τινος φρικίασις κατέλαβε τοὺς Ἕλληνας ὅτι νέα λαμπρὰ ἡμέρα διηύγαζεν ἐπὶ τῆς πατρίδος, καθ' ἣν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς μετ' ἐνθουσιῶντος πλήθους κραυγάζοντος: «Ζήτω ἡ ἐλευθερία! Ζήτωσαν οἱ ἀρχηγοί! καὶ εἰς τὴν Πόλιν νὰ δώσῃ ὁ Θεός!» εἰσῆλθεν εἰς τὰς Πάτρας καὶ ἔστησε τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου διανείμας τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, ἄρτον ἐλευθερίας τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπὶ βωμοῦ ἐκ χορτοπλίνθων κατεσκευασμένου καὶ ὑπὸ δαφνῶν σκιαζομένου.

Ἡ Εἰκοστὴ Πέμπτη Μαρτίου εἶνε ἡ ἀφετηρία ὀκτὼ ὅλων ἐτῶν ὑπερφυῶν ἀγώνων, ἀνδραγαθημάτων ὑπερανθρώπων κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀλαλαγμῶν ἐπὶ ταῖς νίκαις, καὶ θανασίμων ἀγωνιῶν τῶν ἐτῶν τῆς δοκιμασίας ἐν αἷς οὐδέποτε ἐκάμφθη ἡ καρτερία των, καὶ ἐθελοθυσιῶν ἐξόχων, ἃς μόνον διάπυρος πρὸς τὴν πατρίδα ἔρως ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ.

Ἡ Εἰκοστὴ Πέμπτη Μαρτίου παριστᾷ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες, οἱ Παρίαι τῶν ἐθνῶν, οἱ ἐξουθενημένοι καὶ περιφρονημένοι, ἐφ' ὧν ἐβάρυνεν ὡς αἶσχος τῶν προγόνων των ἡ εὔκλεια, συγκατελέγησαν μετὰ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἐνθυμίζει καὶ τὴν σύσσωμον τοῦ Γένους ἡμῶν Ἀνάστασιν ἀπὸ Ἴστρου μέχρι Ταινάρου καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ῥήγα χαραχθέντα χάρτην καὶ τὴν εὑρεῖαν Ἑλλάδα ἣν ἐδημιούργει ἡ φλογερὰ φιλοπατρία τῶν Φιλικῶν, καὶ τοὺς ὑποκαρδίους πόθους ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἐξέγερσιν κραυγαζόντων: Καὶ 'ς τὴν Πόλι νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεός!

Ἡ Εἰκοστὴ Πέμπτη Μαρτίου εἶνε ζωηρὰ διαμαρτύρησις κατὰ τῶν ἀπογόνων τῆς μεγάλης τοῦ Εἰκοσιένα γενεᾶς, οἵτινες εἰς ἀνάλογον πρὸς τοὺς πόθους των ἀρκούμενοι Ἑλλάδα, ἐπελάθοντο τῆς ἐντολῆς, ἣν θνήσκοντες ἐκληροδότησαν αὐτοῖς οἱ πατέρες των, ὅπως τὰ προσωρινὰ, τὰ στενὰ τῆς Ἑλλάδος ὅρια θεωρῶσιν ὡς ἁπλοῦν στρατοπεδεύσεως σταθμόν, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐσχάτης σπιθαμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ χώματος κυματίσῃ ἡ ἑλληνικὴ σημαία, ὅπως διὰ μεγαλουργημάτων καὶ ἐθελοθυσιῶν δημιουργήσωσι καὶ οὗτοι μίαν Εἰκοστὴν Πέμπτην Μαρτίου.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 18.

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

C.

47. CARLINO (ΚΑΡΛΙΝΟΣ).

[Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεσολογγίῳ].

Ἀγνοοῦμεν τὸ εἶδος τοῦ θανάτου του, τὴν ἐποχὴν καὶ τὰς ὑπηρεσίας του.

⁂

48. CATANI ANTOINE (ΑΝΤΩΝ. ΚΑΤΑΝΗΣ).

[Ἐκ Μιλάνου τῆς Λομβαρδίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐξ ἀσθενείας τὴν 17 Ἀπριλίου 1853].

Ἠκολούθησε τὰς περισσοτέρας ἐκστρατείας τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Φαβιέρον καὶ εἰς τὸ πεζικὸν καὶ εἰς τὸ ἱππικόν. Πρὸς τούτοις δὲ παρευρέθη καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν Χίῳ. Ἦτο ἀνὴρ δεδοκιμασμένης γενναιότητος ἤτις ὅμως παρεξετρέπετο ἐνίοτε τῶν ὁρίων τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας· ἀξιοθρήνητοι περιστάσεις ἐπήνεγκον τὴν διαγραφήν του ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ.

⁂

49. CAVALLO JEAN BAPTISTE.
(ΙΩ. ΒΑΠΤΙΣΤ. ΚΑΒΑΛΛΟΣ).

[Ἐκ Σαρδηνίας· ἀσθενήσας ἀπέθανεν ἐν Πάτραις τὸν Αὔγουστον τοῦ 1830].

Παλαιὸς ἀξιωματικὸς ἐν Πεδεμοντίῳ· ὡς ἐκ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς πατρίδος του τῷ 1821 κατέφυγεν εἰς Ἱσπανίαν ἐκεῖθεν δὲ ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα. Ἔγεινε διοικητὴς τάγματος ὑπὸ τὸν Φαβιέρον τὸν ὁποῖον πάντοτε ἠκολούθησεν εἰς πάσας τὰς ἐκστρατείας μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς τοῦ φρουρίου τῶν Ἀθηνῶν. Ἦτο εἷς τῶν καλλιτέρων διοικητῶν, γενναῖος, ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, τοὺς ἴσους του καὶ τοὺς κατωτέρους του. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου του διῴκει ἀκόμη τὸ παλαιὸν 2ον τάγμα τοῦ τακτικοῦ πεζικοῦ δικαίως περιώνυμον διὰ τὴν γύμνασιν καὶ τὴν πειθαρχίαν του.

⁂

50. CHAMBELLE LOUIS.
(ΛΟΥΔΟΒ. ΣΑΜΠΕΛ).

[Ἐκ Poitiers τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τὴν 13 Ἰανουαρίου 1845].

Παλαιὸς μαθητὴς τῆς Σχολῆς τοῦ St Cyr· ἀξιωματικὸς δὲ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς τῆς Ἀντιβασιλείας. Ὑπηρέτησε διακριθεὶς εἰς Ῥούμελην ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Church καὶ Dentzel. Λίαν πεπαιδευμένος, εὐθὺς, θυσιάζων τὰ πάντα εἰς τὴν συνείδησιν, ὡς ἀπέδειξε τοῦτο ὡς εἰσηγητὴς τῶν πολεμικῶν συμβουλίων καὶ μέλος ἢ πρόεδρος διαφόρων στρατοδικείων. Ὑπῆρξε διευθυντὴς τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων καὶ διοικητὴς ἐπί τινα καιρὸν τοῦ ἑλληνικοῦ πυροβολικοῦ. Ἀπέθανε συνταγματάρχης ἐν ἀποστρατείᾳ φέρων τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος.

⁂

51. CHARDON DE LA BARRE, LOUIS.
(ΛΟΥΔΟΒ. ΣΑΡΔΩΝ ΔΕ ΛΑ ΜΠΑΡ).

[Ἐξ Amiens τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Bourgneuf ἐκ ἀσθενείας τὴν 30 Ἰανουαρίου 1858].

Ἐκ πλαγίου κατήγετο ἀπὸ τοῦ ἀτυχοῦς Chevalier de la Barre, οὗτινος ἡ φανατικὴ καταδίκη ἦτο ὄνειδος διὰ τὰ δικαστήρια τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐνῷ συνάμα ἡ ὑπεράσπισις τῆς μνήμης του καὶ ἡ ματαία ἀναζήτησις ἀποκαταστάσεως ὑπῆρξεν ἡ μεγαλειτέρα σχεδὸν δόξα τοῦ Βολταίρου.

Πρὶν ἔλθῃ ἵνα προσενέγκῃ τὸν βραχίονά του ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἠρίθμει 27 ἐκστρατείας ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἔφερεν ἐννέα πληγὰς ἐξ ὧν δύο διὰ πυροβόλου λίαν σοβαράς. Ἅμα τῇ εἰς Ἑλλάδα ἀφίξει του ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ τὴν πολύτιμον σημαίαν κεντηθεῖσαν καὶ σταλεῖσαν ὑπὸ κυριῶν τῶν Παρισίων. Ἐπολέμησε κατὰ πρῶτον γενναίως εἰς τὴν μάχην τοῦ Χαϊδαρίου τὴν 19 καὶ 20 Αὐγούστου, μὲ τὸν ἱερὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων· τῆς μάχης δὲ ταύτης ἔκαμε ζωηρὰν καὶ γραφικὴν περιγραφήν. Ἦτο λοχαγὸς τοῦ ἱππικοῦ ἐπὶ Καποδιστρίου· ἡ κυβέρνησις τοῦ βασιλέως τὸν διώρισεν εἰσηγητὴν εἰς τὸ 2ον συμβούλιον τοῦ πολέμου ἔνθα διεκρίθη διὰ τὴν ἀξίαν του, τὴν ἀναλλοίωτον σταθερότητά του, καὶ τὴν ἀκεραίαν δικαιοσύνην ἥτις πολλάκις ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν ξένων ἀπαιτήσεων. Τιμώμενος παρὰ πάντων τῶν ἀνωτέρων του, τιμώμενος καὶ σεβόμενος παρὰ τῶν παλαιῶν συστρατιωτῶν του, ἔσχε τὴν παρηγορίαν νὰ ἀποθάνῃ ἐν τῇ πατρίδι του μὲ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν σύνταξιν στρατηγοῦ ἐν ἀποστρατείᾳ τῆς ἑλληνικῆς ὑπηρεσίας. Ἔφερε τὸν Σταυρὸν τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, ὃν εἶχεν ἐκ τοῦ Ἑκατονθημέρου, τὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος ὅπερ ὠνόμαζε τὴν στρατηγικήν του ῥάβδον.

⁂

52. CHARDONNET (ΣΑΡΔΟΝΝΕΤΟΣ).

[Ἐκ Clermont Terrand τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐξ ἀσθενείας τὴν 18 Ἀπριλίου 1842].

Καὶ ὡς φιλέλλην πολεμιστὴς καὶ ὡς ἁπλοῦς ἰατρὸς ὑπηρέτησεν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Church εἰς τὸν τακτικὸν στρατόν. Παραιτηθεὶς ἔλαβε τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος.

⁂

53. CHAUVASSAIGNE (ΣΩΒΑΣΑΙΝ).

[Γάλλος· ἐφονεύθη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἄλλοτε σωματοφύλαξ ἐν Γαλλίᾳ ἀνῆκεν εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

⁂

54. CHEVALIER, LOUIS (ΛΟΥΔΟΒ. ΣΕΒΑΛΙΕ).

[Ἐξ Orbe τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τοῦ Πέτα τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀπετέλει μέρος τῶν πρώτων ἐλθόντων ἐθελοντῶν, ὧν οἱ περισσότεροι ἦσαν Γερμανοί, ἀνεχώρησε δ' ἐξ Ἀμβούργου τῷ 1821, προσκεκολλημένος εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ.

⁂

55. CHIAPPE JOSEPH (ΙΩΣΗΦ ΚΙΑΠΠΕ).

[Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἀσθενήσας ἐν Ἀθήναις τὴν 1 Ἰουλίου 1848].

Ὑπηρέτησεν εἰς τὸν στρατὸν ἐντίμως καὶ γενναίως· βραδύτερον ὡς δικαστικός. Ἀπέθανεν ὑπὸ σύνταξιν, φέρων τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ μετάλλιον στρατιωτικόν.

⁂

56. CLÉMENT, JEAN FRANÇOIS.
(ΦΡΑΓΚ. ΙΩΑΝ. ΚΛΕΜΑΝ).

[Ἐκ Charonnes τῆς Γαλλίας· ἀσθενήσας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Μαρτίου 1827].

Πρώην λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ ἐν τῇ πατρίδι του. Ἦτο δεύτερος διοικητὴς τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ καὶ ἐν Ἀθήναις, ἀπέθανε δὲ διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Ἀκροπόλεως.

⁂

57. COECHINO (ΤΖΑΙΚΙΝΟΣ).

[Ἰταλός· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἦτο ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

⁂

58. CORNAGLIA LOUIS (ΛΟΥΔ. ΚΟΡΝΑΛΙΑΣ).

[Ἐκ Σαρδηνίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ναυπλίῳ τῷ 1825].

Πρώην λοχαγὸς εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν φρουρὰν τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πολεμήσῃ ἐν Ἑλλάδι ἀποθανὼν προώρως.

D.

59. DABRONOWSKY (ΔΑΒΡΟΝΟΒΣΚΥ).

[Πολωνός· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἡ γενναιότης καὶ ὁ ἡρωϊκὸς θάνατός του ἀναφερόμενα εἰς ὅλα τὰ σύγχρονα διηγήματα εἶναι αἱ μόναι περὶ αὐτοῦ ὑπάρχουσαι πληροφορίαι.

⁂

60. DANIA ANDRÉ (ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΑΝΙΑΣ).

[Ἐκ Γενούης τῆς Σαρδηνίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ὁ ἄλλοτε ταγματάρχης οὗτος τοῦ 12ου τάγματος τῶν δραγόνων ἦτο πρὸ πολλοῦ εἰς ἀποστρατείαν. Ἐν Πέτᾳ διηύθυνε τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχηγοῦ.

⁂

61. DANIEL STANISLAS (ΣΤΑΝΙΣΛΑΟΣ ΔΑΝΙΗΛ).

[Ἐκ Beauvais τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ ἐξ ἀσθενείας τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1829].

Ἦτο προσκεκολλημένος εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Δ. Ὑψηλάντου τὸν ὁποῖον παρηκολούθησε παντοῦ χωρὶς ὅμως νὰ λάβῃ μέγα μέρος εἰς τὰ στρατιωτικά.

⁂

62. DAUJOURD'HUI FRANÇOIS.
(ΦΡΑΓΚ. ΔΩΖΟΥΡΔΟΥΪ).

[Ἐξ Aubonne τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἄκρᾳ τὴν 6 Μαΐου 1827].

Ἀξιωματικὸς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Βάδης. Ἦτο διοικητὴς ἑνὸς λόχου τῶν τακτικῶν σωμάτων ἐν Χαϊδαρίῳ, ὅπου διεκρίθη. Τὸ ὄνομά του ἀφῆκεν ὡραίας καὶ καλὰς ἀναμνήσεις μεταξὺ τῶν συστρατιωτῶν του ἐν τῷ παλαιῷ ἑλληνικῷ στρατῷ.

⁂

63. DEBOUSSI (ΔΕΜΠΟΥΣΗ).

[Ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἀνῆκεν εἰς τοὺς Μαμελούκους τῆς φρουρᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, ἦτο δὲ ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

⁂

64. DELANOI (ΔΕΛΑΝΟΑ).

[Ἐκ Βελγίου· ἀπέθανεν ἀσθενήσας ἐν Ἄνδρῳ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1824].

Μέλος καὶ οὗτος τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων· ἐλλείπουσιν ἄλλαι πληροφορίαι.

⁂

65. DELON (ΔΕΛΟΝ).

[Γάλλος· ἐπνίγη ἐν Ναβαρίνῳ τῷ 1825].

Ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ ἐν Γαλλίᾳ· τίποτε βέβαιον περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἂν καὶ πάντα συντείνουν ὅπως πιστεύσωμεν ὅτι ἀπετέλει μέρος τοῦ γενναίου λόχου τῶν πυροβολητῶν ὑπὸ τὸν γεναῖον καὶ πολύκλαυστον Ἐμμανουὴλ Καλλέργην ἀδελφὸν τοῦ ἐνδόξου ἀρχηγοῦ Καλλέργη.

⁂

66. DENTZEL BARON (ΒΑΡΩΝ ΔΕΝΤΖΕΛ).

[Ἐκ St Avold τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Βονίτσῃ ἐξ ἀσθενείας τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1829].

Ἦτο παλαιὸς συνταγματάρχης τῶν Οὐσσάρων ἐν Γαλλίᾳ. Ὡς στρατηγὸς δὲ διοικῶν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν στρατευμάτων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Church ἐκτάκτως διεκρίθη εἰς ὅλας τὰς μάχας τῆς Ἀκαρνανίας, τῆς Εὐρυτανίας ἤτοι εἰς Δραγομέστη, Καρπενήσιον κ.λ. Ἡ τόλμη, ἡ ἱκανότης, ἡ γλυκύτης τῶν τρόπων του καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ἣν ἐνέπνεεν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ προὐξένησαν βαθεῖαν λύπην ἐπὶ τῷ θανάτῳ του.

⁂

67. DEMANGEOT (ΔΕΜΑΝΖΟ).

[Ἐντελῶς ἄγνωστος].

⁂

68. DESCHEFFI (ΔΕΣΕΦΙ).

[Ἰταλός· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822].

Ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων, ἀπέθανεν ἐνδόξως.

[Ἕπεται συνέχεια].

Κατὰ μετάφρασιν τῆς Δδος Κ.Τ.Μ.

Η ΠΛΗΜΜΥΡΑ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 20

Δ'

Δὲν 'ξεύρω πόσον καιρὸν ἐμείναμ' ἔτσι ναρκωμένοι. Ὅταν ἦλθα 'ς τὸν ἑαυτό μου, τὸ νερὸ εἶχε ἀναιβῆ. Τώρα ἔφθανε ἕως 'ς τὰ κεραμίδια· ἡ στέγη ἦτο πλειὰ ἕνα στενὸ νησάκι ποὺ βρεχότανε ὁλοτρόγυρα. Δεξιὰ, ἀριστερὰ τὰ σπίτια θᾶχαν πέσει. Τὸ νερὸ ἁπλονότανε 'σὰν θάλασσα.

— Σᾶμπως περπατοῦμε, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιά.

Πραγματικῶς ὅλους μας μᾶς 'φαινότανε 'σὰν νὰ κουνιώμασθε, 'σὰν νὰ εἶχε γείνει σάλι ἡ στέγη. Θαρρούσαμε πὼς μᾶς εἶχε πάρει τὸ ῥέμμα. Μὰ ὅταν κυττάζαμε τὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησιᾶς, ποὺ 'στεκότανε ἀκίνητο ἀντίκρυ, μᾶς 'περνοῦσε ἡ παραζάλη· 'νοιώθαμε πὼς ἤμασθε 'ς τὴν ἴδια θέσι. Τὸ νερὸ ἄρχισε νὰ μᾶς κτυπᾷ. Ἕως τότε τὸ ῥέμμα ἦταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ δρόμο, μὰ τὰ χαλάσματα τῶν σπιτιῶν τοῦφραζαν τώρα τὸ πέρασμα καὶ τὄκαμναν νὰ γυρνᾷ 'πίσω. Ἅμα ἕνα σπασμένο ξύλο, ἕνα πατερὸ ἔμβαινε μέσα εἰς τὸ ῥέμμα, τὸ ἔπαιρνε, τὸ τάραζε καὶ τὸ τίναζε μὲ δύναμι καταπάνω 'ς τὸ σπίτι. Καὶ δὲν τᾶφινε, τὸ τραβοῦσε 'πίσω καὶ τὸ ξανατίναζε, καὶ κτυποῦσε τοὺς τοίχους ἀδιάκοπα. Σὲ 'λίγο δέκα δώδεκα πατερὰ μᾶς 'κτυποῦσαν μαζὶ ἀπὸ ὅλαις ταῖς μεριαῖς. Τὸ νερὸ μούγκριζε. Οἱ ἀφροί του ἔβρεχαν τὰ πόδια μας. Ἀκούαμε τὸ βογγητὸ τοῦ σπιτιοῦ ποὺ ἤτανε γεμάτο νερὸ καὶ τὸ τρίξιμο τῶν τοίχων. Κᾶποτε ὅταν τὰ πατερὰ μᾶς κτυποῦσαν πολὺ δυνατά, θαρρούσαμε πὼς ἐτελείωσε πλειὰ, πῶς θ' ἀνοίξουν τὰ ντουβάρια καὶ θὰ μᾶς ῥίξουν μέσα 'ς τὸ νερό.

Τοῦ Ἀντώνη ἡ καρδιὰ ἐβάσταξε κ' ἐπῆγε ὡς τὴν ἄκρη τῆς στέγης. Ἔπιασ' ἕνα πατερὸ καὶ τὸ τράβηξε μὲ τὸ δυνατό του χέρι.

— Πρέπει νὰ φυλαχθοῦμε, εἶπε.

Ὁ Γεώργης πάλιν ἀγωνιζότανε νὰ πιάσῃ 'ς τὸ πέρασμα ἕνα κοντάρι· τὸν ἐβοήθησε καὶ ὁ Πέτρος. Ἐγὼ ἐκαταριώμουν τὰ γηρατεῖά μου ποὺ μ' ἄφιναν δίχως δύναμι 'σὰν μικρὸ παιδὶ καὶ δὲν εἰμποροῦσα νὰ κάμνω τίποτε. Ἄρχισε ὁ τρομερὸς πόλεμος· τρεῖς ἄνθρωποι μ' ἕναν ποταμό. Ὁ Ἀντώνης μὲ τὸ πατερὸ 'ς τὸ χέρι ἐπρόσμενε τὰ ξύλα ποὺ ἔρριχνε μὲ δύναμι κατεπάνω μας τὸ ῥέμμα, καὶ μ' ἕνα σκούντημα τὰ σταματοῦσε 'λίγο μακρυὰ ἀπὸ τοὺς τοίχους. Καμμιὰ φορὰ τὸ τράνταγμα ἦτανε τόσο δυνατὸ ποὺ ἔπεφτε. Εἰς τὸ πλάγι του ὁ Γεώργης καὶ ὁ Πέτρος μὲ τὸ κοντάρι ἄμπωχναν μακρυὰ τὰ σπασμένα ξύλα. Μιὰ ὥρα ἐβάσταξεν αὐτὸς ὁ πόλεμος. Ἀλίγο 'λίγο ἐχάνανε τὸ θάρρος τους κ' ἐβλασφημοῦσαν, ἔδερναν, ἔβριζαν τὸ νερό. Ὁ Ἀντώνης τὸ κτυποῦσε μὲ τὸ πατερὸ, 'σὰν νὰ εἶχε πιασθῆ κορμὶ μὲ κορμὶ μαζί του καὶ τὸ τρυποῦσε μὲ τὸ ξύλο του 'σὰν νὰ ἤτανε στῆθος. Τὸ νερὸ ὅμως 'βαστοῦσε τὴν πεισματάρική του ἡσυχία, ἀπλήγωτο, ἀνίκητο. Τότες ὁ Γεώργης καὶ ὁ Πέτρος ἐπαράτησαν πειὰ ἀποκαμωμένοι κάθε ἀντίστασι· ὁ Ἀντώνης ἐνῷ σκουντοῦσε κᾶτι ξύλα τᾶφυγε ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ πατερὸ καὶ τᾶφερε 'πίσω τὸ ῥέμμα καὶ μᾶς κτύπησε κι' αὐτό. Δὲν 'μπορούσαμε πλειὰ νὰ πολεμήσωμε μὲ τὸν ποταμό.

Ἡ Μαρία καὶ ἡ Ἀνθὴ ἔπεσαν 'ς τὴν ἀγκαλιὰ ἡ μιὰ τῆς ἀλλοῦνης. Μὲ μιὰ φωνὴ ποὖσχιζε τὴν καρδιὰ ἔλεγαν ὁλόενα·

— Δὲν θέλω νὰ 'πεθάνω! .. Δὲν θέλω νὰ 'πεθάνω!

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ταῖς ἐχαΐδευε μὲ τὰ χέρια της. Προσπαθοῦσε νὰ ταῖς παρηγορήσῃ, νὰ ταῖς δώσῃ θάρρος· μὰ κι' αὐτὴ ἐτρεμούλιαζε, ἐσήκωνε τὸ κεφάλι της κ' ἐφώναζε δίχως νὰ θέλῃ:

— Δὲν θέλω νὰ 'πεθάνω!

Μονάχα ἡ Μάρθα δὲν ἔλεγε τίποτε. Δὲν παρακαλοῦσε πλειὰ, δὲν ἔκαμε πλειὰ τὸ σταυρό της. Ἐγυρνοῦσε 'σὰν τρελλὴ τριγύρω τὰ 'μάτια της κι' ἔβλεπε κ' ἐπροσπαθοῦσε νὰ χαμογελᾷ ἀκόμη ὅταν ἀντίκρυζε τὰ μάτια μου.

Τὸ νερὸ κτυποῦσε τώρα τὰ κεραμίδια. Καμμιὰ βοήθεια δὲν ἐλπίζαμε νὰ μᾶς ἔλθῃ. Ἀκούαμε ὁλοένα φωναῖς ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἐκκλησιᾶς· μιὰ στιγμὴ δυὸ φαναρία πέρασαν ἀπὸ μακρυά· κ' ἔπειτα πάλιν σιωπὴ καὶ τὸ κίτρινο νερὸ ἀνέβαινε. Οἱ Σαιντινιώταις ποὖχαν βάρκαις θᾶχαν πιασθῆ ἀπὸ τὸ νερὸ ἀρχήτερα. Ὁ Ἀντώνης ὅλο τριγυρνοῦσε πάνω 'ς τὴν στέγην. Ἔξαφνα μᾶς 'φώναζε·

— Βοηθῆστέ με. Βαστᾶτέ με καλά!

Ἐξαναπῆρε ἕνα κοντάρι κ' ἐπαραμόνευε ἕνα πρᾶγμα μαῦρο, μεγάλο ποὖκολυμβοῦσε ἡσυχα πρὸς τὸ σπίτι. Ἤτανε μία μεγάλη στέγη καμωμένη ἀπὸ γερὰ σανίδια καὶ τὴν εἶχαν ξερριζώσει τὰ νερὰ ὁλόκαιρη καὶ τώρα ἔπλεε 'σὰν σάλι. Ὅταν ἔφθασε κοντά του, τὴν ἐσταμάτησε μὲ τὸ κοντάρι του· μὰ ἔνοιωθε νὰ τὸν τραβᾷ καὶ μᾶς ἐφώναζε νὰ τοῦ δώσωμε βοήθειαν. Τὸν ἐπιάσαμεν ἀπὸ τὴν μέσην, τὸν ἐκρατούσαμε σφικτά. Ὕστερα ἅμα ἡ στέγη ἐμβῆκε μὲς 'ς τὸ ῥεῦμα ἦλθε μόνη της κοντὰ 'ς τὴ 'δική μας καὶ μὲ τέτοια δύναμι ποὖ φοβηθήκαμε μιὰ στιγμὴ νὰ μὴ γείνῃ κομμάτια.

Ὁ Ἀντώνης ἐπήδησε μὲ τόλμην ἐπάνω 'ς αὐτὸ τὸ σάλι ποὖ μᾶς ἔστειλε ἡ τύχη. Ἔτρεχε ἐπάνω γιὰ νὰ βεβαιωθῆ ἂν εἶνε γερὴ καὶ ἐνῷ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Γεώργης τὸ ἐκρατοῦσαν εἰς τὴν ἄκρην τῆς στέγης αὐτὸς ἐγελοῦσε, καὶ ἔλεγε μὲ χαράν:

— Παπποῦ, νὰ, γλυτώσαμε ... Μὴν κλαίετε πλειὰ, γυναῖκες! .. Σωστὸ καράβι. Τηράξετε· τὰ πόδια μου πατοῦν 'ς τὰ ξερά. Καὶ θὰ μᾶς σηκώσῃ ὅλους. Θᾶμαστε 'σὰ 'ς τὸ σπίτι μας!

Μὰ γιὰ καλὸ κακὸ 'θέλησε νὰ τὴν κάμῃ πειὸ γερή. Ἔπιασε τὰ πατερὰ ποὖ κολυμβοῦσανε· τἄδεσε μὲ σχοινιὰ, ποὖ εἶχε πάρει μαζί του ἀπὸ ταῖς κάτω κάμαραις. Ἔπεσε καὶ 'ς τὸ νερὸ· ἡμεῖς ἐμπήξαμε ταῖς φωναῖς μὰ αὐτὸς μοὖ ἀποκρίθηκε μὲ γέλια.

Τὸν ἐγνώριζε τὸ νερὸ, ἕνα μίλλι ἐκολυμβοῦσε μέσα 'ς τὸν Γαρούνα. Ἅμα ἀνέβηκε 'πάνω 'ς τὴν στέγη, ἐφώναζε:

— 'Ελᾶτε γρήγορα, δὲν ἔχομε καιρὸ γιὰ χάσιμο.

Αἱ γυναῖκες ἐγονάτισαν. Ὁ Ἀντώνης ἐσήκωσε τὴν Ἀνθὴ καὶ τὴν Μαρία καὶ ταῖς ἔβαλε νὰ καθήσουν 'ς τὴ μέση τοὖ σαλιοὖ. Ἡ Τριανταφυλλιὰ καὶ ἡ Μάρθα ἐσύρθηκαν μόναις των ἐπάνω 'ς τὰ κεραμίδια κ' ἐπῆγαν κ' ἐκάθησαν κοντὰ 'ς τὰ κορίτσια. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκύτταζα πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας. Ἡ Ἑλένη ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ. Ἀκουμβοῦσε τώρα 'ς ἕνα τζάκι κ' ἐβάστοῦσε τὰ παιδιά της 'ς τὸν ἀέρα μὲ τεντωμένα χέρια, γιατὶ τὸ νερὸ ταῖς ἔφθανε ὡς τὴ μέση.

— Μὴ λυπᾶσαι, παπποῦ, μοὖ εἶπεν ὁ Ἀντώνης. Θὰ τὴν πάρωμε περνῶντας, σοὖ δίδω ὑπόσχεσιν.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Γεώργης ἦσαν ἀναι-

βασμένοι 'πάνω 'ς τὸ σάλι. 'Επήδησα κ' ἐγώ. Ἔγερνε 'λίγο ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος μὰ ἤτανε γερὴ καὶ μᾶς ἐσήκωνε ὅλους μας. Εἰς τὰ ὕστερα κατέβη καὶ ὁ 'Αντώνης καὶ μᾶς εἶπε νὰ πάρωμε τὰ κονταρία ποὖχε ἑτοιμάσει γιὰ κουπιά. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκρατοῦσε ἕνα μεγάλο, καὶ τὸ ἐδούλευε μὲ μεγάλη ἐπιδεξιωσύνη. Αὐτὸς ἦταν ὁ καπετάνιος μας· καὶ σὲ μιὰ προσταγὴ ποὺ μᾶς ἔδωκε ἐσκουντήσαμε μὲ τὰ κοντάρια μας τὰ κεραμίδια διὰ νὰ φύγωμε. Μὰ τὸ σάλι 'φαινότανε 'σὰν νἄταν κολλημένο 'ς τὴ στέγη. 'Εβάλαμε ὅλα μας τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ τὸ ξεκολλήσωμε, μὰ 'ς τὰ χαμένα. Κάθε φορὰ ποὺ 'θέλαμε νὰ φύγωμε τὸ ρέμμα μᾶς ἔφερνε μὲ ὁρμὴ 'πίσω 'ς τὸ σπίτι. Εἴμεθα 'σὲ μεγάλο κίνδυνο, γιατὶ ἀπὸ τοὺς κτύπους ἐκείνους εἰμποροῦσαν νὰ σπάσουν τὰ σανίδια ποὺ μᾶς ἐσηκόνανε.

Τότε πάλι μᾶς ἔπιασε ἡ ἀπελπισία. 'Νομίσαμε πὼς γλυτώσαμε, μὰ εἴμεθα πάντα 'ς τὴν ἐξουσία τοῦ ποταμοῦ. Λυπόμουνα πὼς αἱ γυναῖκες δὲν ἦσαν πλειὰ 'πάνω 'ς τὴ στέγη· γιατὶ ἔτρεμα μὴν ταῖς καταπιῇ 'μπρὸς 'ς τὰ 'μάτια μου τὸ ἀγριεμμένο νερό. Μὰ ὅταν εἶπα νὰ ζαναγυρίσωμε 'πάνω 'ς τὰ κεραμίδια, ὅλοι ἐφώναξαν:

— Ὄχι, ὄχι· ἂς προσπαθήσουμε ἀκόμη. Καλλίτερα ἐδῶ νὰ 'πεθάνουμε!

Ὁ 'Αντώνης δὲν ἐγελοῦσε πλέον. 'Αθαράραμε πάλι μὲ τὰ κονταρία καὶ σκουντούσαμε μὲ τρομερὰ δύναμι. Τοῦ Πέτρου τοῦ ἦλθε τέλος ἡ ἰδέα νὰ ξαναναβῇ εἰς τὰ κεραμίδια καὶ νὰ μᾶς τραβήξῃ ἀριστερά μ' ἕνα σχοινί, καὶ ἔτσι μᾶς ἔβγαζε ἔξω ἀπὸ τὸ ρέμμα· καὶ ὅταν ζαναπήδησε 'πάνω 'ς τὸ σάλι μὲ δυὸ τρεῖς κονταριαῖς ἀλαργάραμε. Μὰ ὁ 'Αντώνης 'θυμήθηκε τὴν ὑπόσχεσι ὅπου ἔδωκε νὰ πᾶμε νὰ πάρωμε τὴν δυστυχισμένη τὴν 'Ελένη. Γιὰ νὰ πᾶμε ὡς αὐτὴν ἦταν ἀνάγκη νὰ περάσωμε τὸ δρόμο ποὺ ἦταν τὸ τρομερὸ ἐκεῖνο ρέμμα ποὺ μᾶς εἶχε παιδέψει τόσο. Μ' ἐκύτταζε κατάματα. Δὲν εἴξευρα τί νὰ εἰπῶ. Ποτὲ δὲν ἔννοιωσα τέτοιο φοβερὸ πόλεμο μέσα μου. 'Οκτὼ ψυχαῖς κινδυνεύαμε γιὰ μία. Ἔπρεπε νὰ τὴν παραιτήσουμε ἐκείνη γιὰ νὰ γλυτώσωμεν ὅλοι ἡμεῖς. Μὰ δὲν 'μπόρεσα νὰ βαστάξω εἰς τοὺς θρήνους της ποὺ μοῦ 'σπάραζαν τὴν καρδιά μου.

— Ναί, ναί, εἶπα τοῦ 'Αντώνη. Δὲν 'μποροῦμε νὰ τὴν ἀφήσωμε ἔτσι, πρέπει νὰ τὴν πάρωμε.

'Εχαμήλωσε τὸ κεφάλι του, χωρὶς νὰ βγάλῃ μιλιὰ, καὶ ἄρχισε μὲ τὸ κοντάρι του νὰ σκουντᾷ ὅλους τοὺς τοίχους ποὺ ἐστεκότανε ὀρθοί. 'Επήγαμε 'ς τὸ πλαγινὸ σπίτι, ἀφοῦ περάσαμε ἐπάνω ἀπὸ τοὺς σταύλους μας. Μὰ ἅμα βγήκαμε 'ς τὸ δρόμο μιὰ φωνὴ ἐμπήξαμε ὅλοι μας. Τὸ ρέμμα ποὺ μᾶς εἶχε ζαναπιάσει μᾶς ξαναρπαξε πάλι καὶ μᾶς σκούντησε καταπάνω 'ς τὸ σπίτι μας. Μερικὰ λεπτὰ ἐμείναμε παραζαλισμένοι. Τόσο γρήγορα μᾶς ἐπῆγε 'πίσω ποὺ ἡ φωνή μας ἐτελείωσε μαζὶ μὲ τὸ τρομερὸ κτύπημα τοῦ σάλιου 'πάνω 'ς τὰ κεραμίδια. Τὰ σανίδια ξεκαρφώθηκαν καὶ σκορπίσθηκαν καὶ 'μεῖς 'πέσαμε εἰς τὸ νερό. Δὲν 'ξεύρω τί ἔγεινε τότε. Θυμᾶμαι μόνο πὼς πέφτοντας εἶδα τὴν ἀδελφή μου Μάρθα ξαπλωμένη πάνω 'ς τὸ νερὸ, γιατὶ τὴν κρατούσανε τὰ φουστάνια της, καὶ πήγαινε κάτω μὲ τὸ κεφάλι 'πίσω, χωρὶς νὰ παραδέρνῃ.

Δυνατὸς πόνος μ' ἔκανε ν' ἀνοίξω τὰ 'μάτια μου. Ὁ Πέτρος μ' ἐτραβοῦσε ἀπὸ τὰ μαλλιὰ 'πάνω ἀπὸ τὰ κεραμίδια. Ἐμείνα πλαγιασμένος, ξεκουτιασμένος, κ' ἐκύτταζα. Ὁ Πέτρος ξαναβούτηξε ἄλλη μιά. Καὶ 'ς τὴν παραζάλη ποὺ 'βρισκόμουνα ἀπόρησα ποὺ εἶδα ἔξαφνα τὸν 'Αντώνη 'ς τὴν θέσιν ποὖχε βουτίξει ὁ ἀδελφός μου· τὸ ἄξιο παληκάρι ἐβαστοῦσε τὴν 'Ανθὴ εἰς τὰ χέρια του. Καὶ ἀφοῦ τὴν ἔβαλε σιμά μου, ἔπεσε πάλι 'ς τὸ νερὸ κ' ἔβγαλε, τὴ Μαρία κατακίτρινη σὰν κερὶ, τόσον ἀλύγιστη καὶ ἀκίνητη ποὺ θάρρεψα πὼς πέθανε. Ἔπειτα πάλι ξανάπεσε. Μὰ τώρα ἀνώφελα σκάλισε· ὁ Πέτρος ἐπῆγε κοντά του. Μιλοῦσαν καὶ οἱ δύο, ἔδειχναν μὲ τὰ χέρια τους μὰ δὲν ἄκουα τί ἔλεγαν. Ὅταν ξαναναιβῆκαν 'ς τὴ στέγη ἀποκαμωμένοι.

— Καὶ ἡ Μάρθα! ἐφώναξα· καὶ ὁ Γεώργης! καὶ ἡ Τριανταφυλλιά!

'Εκίνησαν τὰ κεφάλια τους· Χονδρὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ 'μάτια τους. 'Από 'λίγα λόγια ποὺ μοῦ εἶπαν ἔννοιωσα πὼς ὁ Γεώργης ἔσπασε τὸ κεφάλι του ἐπάνω 'ς ἕνα πατερό. Ἡ Τριανταφυλλιὰ κρεμάσθηκε σφικτὰ 'ς τὸ νεκρὸ κορμὶ τοῦ ἀνδρός της καὶ βούλιαξαν μαζί. Ἡ Μάρθα δὲν ξαναφάνηκε. Μᾶς 'πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦν πὼς τὸ κορμί της τὸ σκούντησε τὸ ρέμμα καὶ τὤχωσε 'ς τὸ σπίτι, ἀπὸ κάτω μας, ἀπὸ ἕνα ἀνοιγμένο παράθυρο.

Σὰν σηκώθηκα ἐκύτταζα 'ς τὴ στέγη ποὖχε σκαρφαλώσει λίγο προτήτερα ἡ 'Ελένη. Μὰ τὸ νερὸ ἀνέβαινε ὁλοένα. Ἡ 'Ελένη δὲν οὔρλιαζε πλειά. Εἶδα μονάχα τὰ δυὸ χέρια της τεντωμένα ποὺ τὰ 'σήκωνε γιὰ νὰ κρατῇ τὰ παιδιά της ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Ὕστερα ὅλα χάθηκαν, τὸ νερὸ 'ξανακλείσθηκε, ἐνῷ τὸ 'φώτιζε ἡ λάμψις τοῦ φεγγαριοῦ.

Ε΄

Πέντε πλειὰ ἐμείναμε 'πάνω 'ς τὴ στέγη. Μόνο μιὰ στενὴ λουρίδα μᾶς ἄφησε ἐλεύθερη τὸ νερό. Ἕνα ἀπὸ τὰ τζάκια ἔπεσε. 'Αναγκασθήκαμε νὰ σηκώσωμε τὴν 'Ανθὴ καὶ τὴν Μαρία ποὺ ἐλιγοθύμησαν, νὰ ταῖς βαστοῦμε σχεδὸν ὁλόρθαις, γιὰ νὰ μὴν ταῖς βρέχῃ τὸ κῦμα τὰ πόδια των. Τέλος ἦλθαν 'ς τὰ σύγκαλά των καὶ ἡ λαχτάρα μας ἔγεινε πειὸ μεγάλη σὰν ταῖς ἐβλέπαμε βρεγμέναις ν' ἀνατριχιάζουν, νὰ φωνάζουν πάλι πὼς δὲν θέλουν νὰ πεθάνουν. Ταῖς δίναμε θάρρος, ὅπως δίνουν θάρρος 'ς τὰ μωρὰ παιδιὰ, λέγοντάς ταις πὼς δὲν θὰ πεθάνουν καὶ πὼς δὲν θ' ἀφήσωμε τὸν θάνατο νὰ ταῖς πάρῃ. Μὰ δὲν μᾶς ἐπίστευαν πλειὰ, εἴξευραν καλὰ πὼς θ' ἀποθάνουν. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἡ λέξις *θ' ἀποθάνω* ἔβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα των, τὰ δόντια των ἐκτυποῦσαν, ἡ ἀπελπισία ἔριχνε τὴ μιὰ 'ς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἀλλήνης.

'Απ' ὅλο τὸ χωριὸ μονάχα μερικὰ κομμάτια τοίχων ἐβλέπαμε τριγύρω μας. Μόνο τὸ καμπαναριὸ τῆς ἐκκλησιᾶς ἔμεινε ἀπείρακτο, καὶ ἀπ' αὐτὸ μᾶς ἐρχόντανε ὁλοένα φωναίς. Μακρυὰ, ἐμούγκριζε τὸ νερό. Δὲν ἀκούαμεν πλειὰ οὔτε· τὰ σπίτια νὰ κρημνίζωνται. Σὰν νὰ μᾶς εἶχαν παρατήσει, σὰν νὰ εἴχαμε καραβοτσακισθῆ μέσ' 'ς τὴ μέση τοῦ ὠκεανοῦ, χίλια μίλλια μακρυὰ ἀπὸ τὴ στερηά.

Μιὰ στιγμὴ μᾶς φάνηκε πὼς ἀφιγκρασθήκαμε 'ς τ' ἀριστερὰ ἕνα κρότο σὰν κουπιῶν. Ἦταν ἕνα κτύπημα γλυκό, καθαρώτερο ὁλοένα. Ἄχ! Τί μουσικὴ τῆς ἐλπίδας ἦταν ἐκείνη καὶ πὼς ἐτεντονόμασθε ὅλοι γιὰ νὰ κυττάξωμε τριγύρω! 'Εβαστούσαμε τὴν ἀναπνοή μας. Μὰ δὲν βλέπαμε τίποτε. Τὸ κίτρινο νερὸ ἁπλονότανε πλατὺ καὶ μόνον κάτι ἴσκιοι τὸ μαύριζαν· μὰ κανένας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἴσκιους, κορυφαὶς δένδρων, ἀπομεινάρια τειχων κρημνισμένων, δὲν ἐκουνιώτανε. Ζύλα, χορτάρια, βαγένια ἄδεια μᾶς ἔκαμαν ἄδικα νὰ χαροῦμεν· ἐκουνούσαμε τὰ μανδήλια μας ὡς ὅπου νοιώθοντας τὸ λάθος μας ἐπέφταμε πάλιν 'ς τὴν ἀπελπισία, καὶ ἀκούαμε τριγύρω μιὰ βοὴ χωρὶς νὰ νοιώθωμε ἀπὸ ποῦ ἔρχεται.

— Νὰ, τὴ βλέπω, ἐφώναξεν ὁ 'Αντώνης, ἔξαφνα. Νὰ, 'κεῖ κάτω, μιὰ μεγάλη βάρκα!

Καὶ ἔδειχνε μὲ τεντωμένο χέρι μακρυά. 'Εγὼ, δὲν ἔβλεπα τίποτε· οὔτε ὁ Πέτρος. Μὰ ὁ 'Αντώνης ἔλεγε καὶ καλὰ πῶς ἦταν βάρκα. 'Ακούαμε τὸν κρότον τῶν κωπιῶν. Στὰ ὕστερα τὴν εἴδαμε καὶ μεῖς. 'Επήγαινε ἀργὰ ἀργὰ καὶ φαινότανε σὰν νὰ τριγυρνᾷ τριγύρω μας χωρὶς νὰ ἔρχεται κοντά. Θυμοῦμαι πὼς τὴν στιγμὴν ἐκείνη ἤμασθε σὰν τρελλοί. 'Απλώναμε τὰ χέρια μας, ἐφωνάζαμε δυνατά, ξεσχίζαμε τὸ λαιμό μας ἀπὸ ταῖς φωναίς. Καὶ τὴν ἐβρίζαμε τὴν βάρκα. Αὐτὴ πάντα μαύρη καὶ βωβὴ ἐγυρνοῦσε ὁλόγυρά μας πειὸ ἀργά. Ἤτανε 'ς τ' ἀλήθεια βάρκα; Δὲν τὸ ξέρω. Μὰ ὅταν μᾶς φάνηκε πὼς ἔφυγε ἐπῆρε καὶ τὴν ὑστερνή μας ἐλπίδα.

'Από τότε πειὰ, στιγμὴ σὲ στιγμὴ περιμέναμε νὰ κρημνισθῇ τὸ σπίτι. Τὸ νερὸ τὸ εἶχε φάγει ἀπὸ κάτω, καὶ χωρὶς ἄλλο μόνον κανένας χονδρὸς τοῖχος θὰ τὸ 'σήκονε ἀκόμα καὶ ἂν κρημνιζότανε καὶ αὐτὸς θὰ τὤπαιρνε ὁλομαζί του. Μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλα ἔτρεμα γιατὶ ἔννοιωθα τὴ στέγη νὰ λυγάῃ ἀπὸ τὸ βάρος μας. Τὸ σπίτι μποροῦσε νὰ βαστάζῃ ὅλη τὴν νύκτα μὰ ἡ στέγη βούλιαξε ἀπὸ τοὺς κτύπους καὶ ταῖς τρύπαις ποὺ τῆς ἔκαμαν τὰ ξύλα. Εἴχαμε τραβηχθῆ 'ς τ' ἀριστερὰ σὲ κάτι πατερὰ ποὖτανε γερὰ ἀκόμη. Μὰ κι' αὐτὰ ἄρχισαν νὰ λυγοῦνε. Θἀσπαζαν χωρὶς ἄλλο σὰν μέναμε καὶ οἱ πέντε μας σωριασμένοι σὲ τόσο μικρὸ μέρος.

Ὁ ἀδελφός μου Πέτρος εἶχε ξαναβάλει τὴν πίπα 'ς τὰ χείλια του. Ἔστρηφε τὸ ἄσπρο του μουστάκι, μὲ σουρωμένα φρύδια, μουρμουρίζοντας. Αὐτὸς ὁ κίνδυνος ποὺ λεπτὸ σὲ λεπτὸ γινότανε μεγαλείτερος ποὺ ἄφινε ἀνωφέλευτη τὴν ἀνδριά του, ἄρχισε νὰ τοῦ δίνῃ μεγάλη στενοχώρια. Δυὸ τρεῖς φοραις ἔφτυσε 'ς τὸ νερὸ μὲ περιφρονητικὸ θυμό. Ἔπειτα, ἐπειδὴ 'βουλιάζαμε ὁλοένα, ἐπῆρε

ἀπόφασι, καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὴ στέγη.

— Πέτρο! Πέτρο! ἐφώναξα.

'Εγύρισε καὶ μοῦ εἶπε ἥσυχα:

— Καλὴ ἀντάμωσι, Γιάννη... Σᾶς κάνω τόπο.

Καὶ ἀφοῦ ἔρριξε τὴν πίπα του πρῶτα.

— Γειά σας! εἶπε κ' ἔπεσε. Δὲν ξαναφάνηκε πλειά. Δὲν εἴξερε νὰ κολυμβᾷ καὶ πολὺ καλά. Μὰ παράτησε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸν ἑαυτό του, σὰν νἄθελε καὶ καλὰ νὰ πεθάνῃ ὕστερα ἀπ' τὸ χαμὸ τοῦ βιοῦ μας καὶ τὸν θάνατο τὸν ἰδικῶν μας.

Τὸ ρωλόγι τῆς ἐκκλησιᾶς ἐβάρεσε δυὸ ὥραις. 'Εκόντευε νὰ περάσῃ ἡ νύχτα, ἡ γεμάτη λαχτάρα καὶ δάκρυα. Λίγο λίγο, λίγο, κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας τὸ ξερὸ μέρος ἐστένευε· κ' ἀκούαμε ἕνα μουρμουρητὸ τρεχάμενου νεροῦ, καὶ βλέπαμε μικρὰ κύματα νὰ σκουντιῶνται σὰν νἄπαιζαν. Πάλι, ἄλλαξε τὸ ρέμμα· τὰ χαλάσματα ἐπερνοῦσαν ἀπὸ τὰ δεξιὰ τοῦ χωριοῦ, ἀργὰ ἀργά.

Ὁ 'Αντώνης ἔξαφνα ἔβγαλε τὰ παπούτσια του καὶ τὸ σουρτοῦκό του. Τὸν ἠρώτησα γιατί, καὶ μοῦ εἶπε:

— 'Ακουσε, παππού, δὲν βαστῶ πλειά. Δὲν μπορῶ νὰ προσμένω... Ἄφησέ με νὰ κάνω αὐτὸ ποὺ θέλω. Θὰ τὴ γλυτώσω.

Μιλοῦσε γιὰ τὴν 'Ανθή. Τοῦ εἶπα πὼς δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν πάγῃ ὡς τὴν ἐκκλησία. Μὰ αὐτός:

— Ναί, ναί, θὰ τὴν πάγω· εἶμαι χεροδύναμος, εἶμαι γερός. Θὰ τὸ 'δῆς.

Κ' ἔλεγε πὼς ἤθελε 'ς τὴ στιγμὴ νὰ τὴν πάρῃ νὰ φύγῃ, γιατὶ ἔχανε τὴν δύναμί του, γινότανε σὰν παιδὶ ὅσο ἄκουε τὸ σπίτι νὰ πέφτῃ τρίψαλα λίγο λίγο κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας.

— Τὴν ἀγαπῶ καὶ θὰ τὴν γλυτώσω· εἶπε 'ς τὰ ὕστερα.

'Εγὼ ἐτράβηξα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου τὴ Μαρία. Τότε 'νόμισε πὼς θέλησα νὰ τὴν κατηγορήσω ποὺ φρόντιζε ἀπὸ ἐγωϊσμὸ μόνον γιὰ κείνην ποὺ ἀγαποῦσε καὶ εἶπε:

— Θἄρθω νὰ τὴν πάρω καὶ τὴν Μαρία· σοῦ κἄνω ὅρκο. Θαὖρω μιὰ βάρκα, θἄρθω ὅπως 'μπορῶ. Ἔχε 'μπιστοσύνη σὲ 'μένα, παππού.

Ἔμεινε μόνον μὲ τὸ πανταλόνι. Καὶ σιγὰ, γρήγορα, ἔδινε παραγγελιαῖς τῆς 'Ανθῆς: νὰ μὴ σπαρταρᾷ, νὰ μείνῃ ἀκίνητη, καὶ νὰ μὴ φοβηθῇ διόλου. Τὸ κορίτσι, σὲ κάθε λέξι, ἀπεκρινότανε ναί, χωρὶς νὰ νοιώθῃ. Τέλος ἔκαμε τὸ σταυρό του, κιἄς μὴν ἤτανε πολὺ εὐλαβὴς ὡς τότε, καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὴν στέγη, κρατῶντας τὴν 'Ανθὴ ἀπὸ ἕνα σχοινὶ ποὺ τὴν εἶχε δέσει κάτω ἀπὸ ταῖς μασχάλαις της. Ἡ 'Ανθὴ ἔμπηξε μιὰ δυνατὴ φωνὴ, ἐκτύπησε τὸ νερὸ μὲ τὰ χέρια της καὶ μὲ τὰ πόδια της καὶ ἔπειτα λιγοθύμησε.

— Καλλίτερα ἔτσι, μοῦ ἐφώναζε ὁ 'Αντώνης. Τώρα δίνω ἐγγύησι πὼς θὰ τὴ γλυτώσω!

Νοιώθετε μὲ ποιὰ λαχτάρα τοὺς ἐκύτταζα νὰ φεύγουν. Ὁ 'Αντώνης ἐκρατοῦσε τὴν κόρη μὲ τὸ σχοινὶ ποὖχε τιλίξει τριγύρω 'ς τὸ λαιμό του· καὶ τὴν ἐπήγαινε ἔτσι μισοπεσμένη 'πάνω 'ς τὸ δεξί του ὦμο. Τὸ κουραστικὸ ἐκεῖνο βάρος τὸν ἐβούλιαζε κἄπου κἄπου· μὰ πήγαινε 'μπρὸς ὅλο κολυμβῶντας μὲ μεγάλη δύναμι. Ἄρχισα νὰ μὴ φοβοῦμαι πλειὰ, εἶχε περάσει τὸ ἕνα τρίτο ἀπὸ τὸ διάστημα· μὰ ἔξαφνα κτύπησε πάνω σ' ἕνα τοῖχο κρυμμένο κάτω ἀπὸ τὸ νερό. 'Εχαθήκανε κ' οἱ δύο· σὲ λίγο τὸν εἶδα καὶ ξαναφάνηκε μόνος του· θἄχε σπάσει τὸ σχοινί. 'Εβούτηξε δυὸ φοραίς. Στὴν ὕστερη φορὰ ἀνέβηκε μὲ τὴν 'Ανθὴ καὶ τὴν κρατοῦσε 'ς τὴν ράχι του. Μὰ δὲν εἶχε πειὰ σχοινὶ νὰ τὴν δέσῃ 'πάνω του καὶ τὸν ἐκούραζε περισσότερο. Μολαταῦτα ὅμως ὁλοένα ἐπροχωροῦσε. Τρεμούλα μ' ἔπιανε ὅσο ἔβλεπα καὶ ἐπλησίαζαν 'ς τὴν ἐκκλησιά. Μὰ ἔξαφνα 'θέλησα νὰ φωνάξω γιατὶ εἶδα πατερὰ ποὺ ἔτρεχαν καταπάνω τους ἀπὸ τὸ πλάγι. Τὸ στόμα μου ἔμεινε ὁλάνοικτο· ἕνα δυνατὸ κτύπημα τοὺς ἐξεχώρισε· τὰ νερὰ 'κλείσθηκαν ἀπὸ πάνω τους.

'Από ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲν ἔνοιωθα πλειὰ τί γινότανε τριγύρω μου. Ἤμουν σὰ ζῷο ποὺ φροντίζει νὰ μὴν πεθάνῃ. Ὅταν ἀνέβαινε τὸ νερὸ πήγαινα παραπάνω. Μέσα 'ς αὐτὸ τὸ ξεμωραμό μου ἄκουα ἕνα γέλιο, μὰ δὲν εἴξευρα ποιὸς γελοῦσε ἔτσι κοντά μου. Ἤλθε ἡ χαραυγή. Μὰ τὸ γέλιο τὸ ἄκουα ὁλοένα, καὶ ἅμα γύρισα εἶδα τὴ Μαρία ὁλόρθη μὲ βρεγμένα ροῦχα. Αὐτὴ ἤτανε ποὺ γελοῦσε.

Ὤχ! τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι τί ἤμερο καὶ τί εὔμορφο ἤτανε ἐκείνη τὴν ὥρα τῆς αὐγῆς. Ἔσκυψε, ἐπῆρε νερὸ μέσα 'ς τὴ φούχτα της κ' ἔνιψε τὸ πρόσωπό της. Ὕστερα ἔστρηψε τὰ εὔμορφα ξανθὰ μαλλιά της καὶ τἄδεσε 'πίσω 'ς τὸ κεφάλι της. Χωρὶς ἄλλο, θὰ 'νόμιζε πὼς ἦταν 'ς τὴν κάμαρά της, τὴν Κυριακή, ὅταν ἡ καμπάνα βαροῦσε ζωηρά. Κ' ἐγελοῦσε σὰν κοριτσάκι, κ' ἔλαμπαν τὰ μάτια της, κ' ἦταν χαρὰ γεμάτο τὸ πρόσωπό της.

Ἡ τρομάρα τὴν εἶχε τρελλάνει. Τὴν ἀφῆκα νὰ στολίζεται. Καὶ ἅμα 'στολίσθηκε ὅσο ἤθελε, ἐτραγούδησε ἕνα ἀπὸ τὰ τραγούδια ποὖξεύρε. Μὰ σὲ λίγο, ἔκοψε τὸ τραγοῦδί της, ἐφώναξε, σὰν ν' ἀποκριθῆ τανε σὲ μιὰ φωνὴ ποὺ τὴν ἐφώναζε καὶ τὴν ἄκουε μονάχη της.

— Ἔρχομαι! ἔρχομαι!

Ξανάρχισε τὸ τραγοῦδί της καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὴ στέγη, κ' ἐμβῆκε 'ς τὸ νερὸ κι' αὐτὸ τὴν ἐσκέπασε ἥσυχα ἥσυχα. Ἐγὼ 'χαμογελοῦσα γιατὶ μὲ εἶχε πιάσει κ' ἐμένα ἡ τρέλλα της. Κ' ἐκύτταζα μ' εὐτυχισμένο βλέμμα τὸ μέρος ποὺ τὴν ἐσκέπασε τὸ νερό.

Ὕστερα ἀπ' αὐτὸ δὲν θυμᾶμαι τίποτα πλειά. Ἤμουν ὁλομόναχος 'πάνω 'ς τὴ στέγη. Τὸ νερὸ ἀνέβαινε. Ἕνα τζάκι ἔμενε ὁλόρθο καὶ θαρρῶ πὼς σκαρφάλωσα πάνω μ' ὅλη μου τὴ δύναμι σὰν ζῷο ποὺ δὲν θέλει νὰ πεθάνῃ. Ὕστερα πλειὰ τίποτα, τίποτα!

ΣΤ΄.

Γιατὶ ζῶ ἀκόμα; Μοῦ εἶπαν πὼς οἱ Σαιντινιῶταις ἦλθαν 'ς ταῖς ἓξ μὲ βάρκαις, καὶ μ' εὑρῆκαν πλαγιασμένο 'πάνω 'ς ἕνα τζάκι, λιγοθυμισμένο. Τὸ νερὸ δὲν μ' ἐλυπήθηκε καὶ δὲν μ' ἔπῆρε μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς δικούς μου, τὴν ὥρα ποὺ δὲν ἔνοιωθα πειὰ τὴν δυστυχία μου.

'Εγὼ, ὁ γέρος ἀπόμεινα μονάχος 'ς τὴ ζωή. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, πήγανε, τὰ παιδιὰ ποὺ ἤτανε 'ς ταῖς φασκειαῖς, αἱ κόραις ποὺ ἤτανε γιὰ πανδρειά, τὰ νηὰ ἀνδρόγυνα, τὰ παληὰ ἀνδρόγυνα. Κ' ἐγὼ ζῶ, σὰν κακὸ χορτάρι στεγνὸ καὶ ξηρὸ ριζωμένο μέσα σὲ χαλίκια. Σὰν εἶχα καρδιὰ, θἄκανα σὰν τὸν Πέτρον, θἄλεγα: Γειά σας καὶ θἄπεφτα 'ς τὸ νερὸ, γιὰ νὰ πάγω ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμον ποὺ 'πῆγαν ὅλοι. Δὲν ἔχω πλειὰ οὔτε ἕνα παιδὶ, τὸ σπίτι μου κρημνίσθηκε, τὰ χωράφια μου 'χάλασαν. Ὦ! τὰ βράδυα ὅταν ἤμασθε ὅλοι μας 'ς τὸ τραπέζι, οἱ γέροι 'ς τὴ μέση, οἱ πειὸ μικροὶ 'ς τὴν ἀράδα· πόσο μ' ἐζέστανε ἐκείνη ἡ χαρά! Ὦ! ταῖς μεγάλαις ἡμέραις τοῦ θέρου καὶ τοῦ τρύγου τί καλὰ ποὔμασθε ὅλοι 'ς τὴ δουλειὰ καὶ μὲ τί περηφάνεια γιὰ τὰ πλούτη μας 'γυρνούσαμε! Ὦ! ποῦ εἶνε τὰ εὔμορφα ἀμπέλια, τὰ ὡραῖα κορίτσια καὶ τὰ ὡραῖα στάχυα, ἡ χαρὰ τῶν γηρατειῶν μου, ἡ ζωντανὴ ἀνταμοιβὴ ὅλης μου τῆς ζωῆς. Ἀφοῦ ὅλ' αὐτὰ πέθαναν, Θεέ μου! γιατὶ θέλεις νὰ ζῶ ἐγώ;

Δὲν βρίσκεται παρηγοριὰ γιὰ τὸν πόνο μου. Δὲν θέλω βοήθεια. Θὰ δώσω ὅλα τὰ χωράφια μου 'ς τοὺς χωριανούς μου πῶχουν ἀκόμη τὰ παιδιά τους. Αὐτοὶ θὰ βροῦνε θάρρος νὰ τὰ καθαρίσουν καὶ νὰ ὀργώσουν ἄλλη μιὰ φορά. Σὰν δὲν ἔχῃ πλειὰ παιδιὰ κανείς, μιὰ ἄκρη τοῦ φθάνει γιὰ νὰ πεθάνῃ.

Μιὰ θέλησι ἔχω μονάχα, μιὰ ὑστερνὴ θέλησι. Νὰ ξαναύρω τὰ κορμιὰ τῶν 'δικῶν μου, γιὰ νὰ τὰ θάψω 'ς τὸ νεκροταφεῖο, καὶ πάγω κ' ἐγὼ κοντά τους. Λὲν πὼς ψάρεψαν, 'ς τὴν Τουλούζα μερικὰ κορμιὰ ποὺ τὰ εἶχε πάρει ὁ ποταμός. 'Αποφάσισα νὰ κάνω αὐτὸ τὸ ταξεῖδι.

Τί τρομερὸς χαλασμός! Δύο χιλιάδες σπήτια γκρήμνισαν· ἑφτακόσιαις ψυχαῖς χαθήκανε ὅλα τὰ γιοφύρια χαλάσανε ἕνας μαχαλᾶς ὁλάκαιρος πάγει, χάθηκε· καὶ εἴκοσι χιλιάδες μένουν γυμνοὶ καὶ λιμασμένοι· καὶ ὅσοι μένουν τρέμουν τὴ λοιμικὴ ποὺ θὰ βγῇ ἀπὸ τὰ κορμιὰ τῶν πνιγμένων· παντοῦ λύπη καὶ κλαῦματα, οἱ δρόμοι γεμάτοι λείψανα. Μὰ ἐγὼ περιπατοῦσα μέσα 'ς αὐτὰ τὰ χαλάσματα δίχως νὰ βλέπω τίποτε.

Μοῦ εἶπανε πὼς ἔβγαλαν πολλὰ κορμιά. Τἄθαψαν σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ νεκροταφείου. Μὰ φρόντισαν καὶ φωτογράφησαν ὅσους δὲν γνώρισαν. Καὶ μέσα 'ς αὐταῖς ταῖς φρικταῖς φωτογραφίαις εἶδα καὶ τοῦ 'Αντώνη καὶ τῆς 'Ανθῆς. Οἱ δύο ἀρραβωνιασμένοι ἔμειναν ἑνωμένοι 'ς ἕνα ἀγκάλιασμα καρδιακό· ἔδωκαν πεθαίνοντας τὸ φίλημα τοῦ γάμου των. Μὲ τέτοια δύναμι σφιγγότανε, μὲ τὰ χέρια ἀλύγιστα, τὸ στόμα κολλημένο 'ς τὸ στόμα, ποὺ ἔπρεπε νὰ σπάσουν τὰ κομμάτια των γιὰ νὰ τοὺς ξεχωρίσουν. Γι' αὐτὸ τοὺς φωτογράφησαν μαζὶ καὶ κοιμοῦνται μαζὶ κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα.

Μονάχα αὐτοί μοῦ μένουν, αὐτὴ ἡ φριχτὴ φωτογραφία, αὐτὰ τὰ δύο παιδιὰ πρησμένα ἀπὸ τὸ νερό, φουσκωμένα, ποὺ ἔχουν ἀκόμη 'πάνω 'ς τὰ μελανὰ πρόσωπά των τὴν ἀνδριὰ τῆς ἀγάπης των. Τὰ κυττάζω καὶ κλαίω!

(Émile Zola) **Α. Π. Κ.**

ΚΕΡΔΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Μεταξὺ τῶν ἐφημερίδων αἵτινες ἔφθασαν εἰς μέγαν βαθμὸν εὐτυχίας, ἀναφέρουσι καθ' ἑκάστην τὴν *Μικρὰν Ἐφημερίδα* ἥτις διανέμει κατ' ἔτος μέρισμα ἐκ τριῶν καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων, καὶ τὸν *Figaro*, ὅστις διανέμει δύο καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια.

Ἡ ἱστορία τῆς *Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων* εἶναι ἔτι μᾶλλον ἀξιοσημείωτος. Εἶναι γνωστὸν μετὰ πόσης ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας ὁ Buloz, πατήρ, ἐπεδίωξε τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἔργου του. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1845, ἡ *Ἐπιθεώρησις τῶν δύο Κόσμων* εἶχεν ἀποκτήσει μεγάλην ἐπιρροὴν ἀλλ' ὁ προϋπολογισμὸς της ἦτο πολὺ μικρὸς καὶ ἐξήρχετο μόλις ἐκ τῆς περιόδου τῶν θυσιῶν.

Τότε ὁ Buloz ἐσκέφθη νὰ καταστήσῃ τὴν Ἐπιθεώρησιν μετοχικὴν καὶ ἐξέδωκεν 100 μετοχὰς ἐκ 5000 φρ. ἑκάστην· αἱ μετοχαὶ ἐτοποθετήθησαν πολὺ δυσκόλως. Οἱ συνεργάται τῆς Ἐπιθεωρήσεως ἔσχον τὸ πλεονέκτημα νὰ καταβάλωσι μόνον 2,500 φρ. εἰς μετρητά, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ εἰς συνεργασίαν. Εὐτυχεῖς ὅσοι προεῖδον τὸ πρᾶγμα. Σήμερον μία μόνη μετοχὴ ἀντιπροσωπεύει κεφάλαιον ἀσφαλέστερον κυβερνητικῶν χρεωγράφων, καὶ ἀποφέρει ἐτησίως μικρὰν περιουσίαν.

Ἑκάστη τῶν ἐκ 5000 φρ. μετοχῶν τούτων, ἀξίζει σήμερον πλέον τῶν 100 χιλιάδων φρ. καὶ ἀποφέρει ἐτησίως 6000 περίπου φρ. ἤτοι 120 τοῖς $^0/_0$. Ἐν τούτοις κατὰ τὸ 1867 ἡ Ἐπιθεώρησις ἐξεδίδετο εἰς 20,000 μόνον ἀντίτυπα. Τὸ ἀρχικὸν κεφάλαιον τῶν 500,000 φρ. ἀντιπροσωπεύει σήμερον τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν *δέκα ἑκατομμυρίων*.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ[1]

(Μετάφρασις).

Συνέχεια ἴδε σελ. 24.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦ. Δ'

Φωνὴ ἐκ τῶν νεκρῶν.

Συνδιαλεχθεὶς ἐπ' ὀλίγον μετὰ τοῦ κατταρικοῦ στρατιώτου ὁ ξενίζων Πέτρος Τζανῆς, ἀφῆκεν αὐτὸν χάριν τιμῆς ἐλεύθερον καὶ ὡπλισμένον, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸ κυνήγιον ἂν ἤθελεν, αὐτὸς δὲ ἀπῆλθε παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς συμμορίας του, ἵνα προεδρεύσῃ τοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μέλλοντος νὰ συγκροτηθῇ στρατιωτικοῦ συμβουλίου ἐν τῇ συνήθει αἰθούσῃ τῶν διασκέψεων, δηλαδὴ ἐν τῷ μυχῷ χαράδρας τινός.

Μείνας μόνος ὁ Ἰωάννης Ζαγράβ, μίαν μόνην ἔχει σκέψιν διαλογιζόμενος τὰ συμβάντα τῆς πρωΐας, νὰ συναντήσῃ τὴν Χρίσναν. Ἵνα ἐννοήσῃ ποίαν ὁδὸν ἔλαβε, παρατηρεῖ περὶ ἑαυτόν, στρέφεται ἀριστερᾷ, κατοπτεύει τὰς κλιτύας καὶ τοὺς πρόποδας τῆς κοιλάδος τῶν πτερίδων, πλησιάζει μάλιστα εἰς τὴν τῶν βρύων· ἀλλὰ βλέπων τὴν ἀγονίαν αὐτῆς μεταστρέφεται· εἶναι δυνατὸν νὰ κατοικῇ ἐκεῖ ἡ Μαυροβουνιώτισσα; Μετὰ περιστροφικὴν πορείαν μιᾶς ὥρας ἐπανελθὼν εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς κοιλάδος, βυθίζων τὰ βλέμματά του περὶ ἑαυτὸν ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν, μόνον Σλάβους διακρίνει διεσπαρμένους ἔνθα κἀκεῖσε, περὶ ἑνὸς μόνον πράγματος ἀσχολουμένους πάντας, περὶ τοῦ γεύματος, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ αὐτὸς νὰ συμμεθέξῃ, κληθεὶς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Τζανῆ.

Ἄλλοι μὲν συνάγουσιν ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἀπὸ τῶν θάμνων καρποὺς ἀγρίους ἢ ἐκριζώνουσιν ἀπὸ τῶν ἀδένδρων τόπων ὀνάγρους καὶ βολβογογγύλας ἢ στρύχνους, τὰ ὁποῖα ἐρύοντο ἐκεῖ αὐτομάτως καὶ ἐν ἀφθονίᾳ, ἄλλοι δὲ μὲ τὸν ἀκινάκην ἐν τῇ χειρὶ σχηματίζουσι κύκλον κρεοπωλῶν καὶ φροντίζουσι περὶ ἑκδορᾶς τοῦ τσίμπερ, τοῦ φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ζαγράβ, καὶ θέτουσι κατὰ μέρος τὸ ἧπαρ, τὰ νεφρὰ καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐκλεκτὰ ὄψα προωρισμένα διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ ἄλλοι κομίζουσι ξύλα καὶ ξηρὰς πτερίδας, ἵνα ἀνάψωσι πυράς. Ἤδη μάλιστα περί τινας πυρὰς ἦσαν τεθειμένα ὁριζοντίως ὁλόκληρα πρόβατα διαπεπερασμένα εἰς μακροὺς ξυλίνους ὀβελοὺς, ἢ τεμάχια ἐλάφου καὶ αἰγάγρου ἢ ὠτίδες καὶ πέρδικες καὶ ὄρνιθες.

Ὁ Ζαγράβ διῆλθε πρὸ τῶν ἑτοιμασιῶν τούτων ἄνευ ἄλλης συγκινήσεως ἢ τῆς ψυχικῆς του.

Ἀπωτέρω εἶδε στρατιώτας στίλβοντας τὰ ὅπλα των, ἔπειτα θηρευτὰς οἵτινες τοποθετημένοι κατ' ἀποστάσεις κατὰ μῆκος λόχμης ἐφαίνοντο ἐν τῇ σιωπηλᾷ αὐτῶν θήρᾳ ὅτι συχνότερον στρέφουσι πρὸς αὐτὸν τὰ βλέμματα ἢ πρὸς τὰς παγίδας ἃς εἶχον στήσει εἰς τοὺς λαγωοὺς καὶ τοὺς μυωξούς.

Ἐπέκεινα δὲ, εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γραμμῆς, εἶδε τοὺς ἀρχηγοὺς διασκεπτομένους ἐν τῇ χαράδρᾳ, ὧν μόνον αἱ κεφαλαὶ ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους ἐφαίνοντο κινούμεναι, ἐπλησίαζον πρὸς ἀλλήλας, ἀνυψοῦντο, ἀπεμακρύνοντο κατὰ τὰς φάσεις τῆς συζητήσεως.

Ἀρά γε ἐκ προμελέτης ἢ ἐκ τύχης ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀσχολούμενοι κατ' ἐπιφάνειαν εἰς τὰ ὅπλα των, ἢ εἰς κυνήγιον, ἢ εἰς διασκέψεις ἢ εἰς συλλογὴν ξύλων καυσίμων ἢ εἰς τὰς προπαρασκευὰς τοῦ γεύματος ἐσχημάτιζον περὶ αὐτοῦ μεγάλην κυκλικὴν ἅλυσιν ἢν μόνον ὀξεῖς βράχοι διέκοπτον καὶ ἄλλαι τοῦ ἐδάφους ἰδιότητες ἐμποδίζουσαι τὴν διάβασίν του; Ἦτο μᾶλλον αἰχμάλωτος ἢ φιλοξενούμενος τῶν Σλάβων;

Τῇ στιγμῇ ταύτῃ ἐκ τοῦ ὑψώματος ὅπου ἵστατο διακρίνει σχῆμά τι λευκὸν κείμενον κατὰ γῆς. Μολονότι δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ διΐδῃ αὐτὴν ἢ διὰ μέσου ὑψηλῶν πτερίδων σκιαζουσῶν αὐτὴν·σχεδὸν ὁλοτελῶς, μόνον ἐκ τῆς ψυχικῆς του ταραχῆς ὁ Ζαγράβ ἀνεγνώρισε τὴν Μαυροβουνιώτισσαν.

Αὕτη κειμένη χαμαὶ καὶ τὸν ἀγκῶνα στηρίζουσα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐφαίνετο ἀναμφιβόλως ἐπιδιώκουσα τὴν ἀνάπαυσιν, ἧς ἔχρῃζε μετὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς συγκινήσεις τῆς ἡμέρας.

Ὁ Κροάτης πλήρης προφυλάξεως κατῆλθε τοῦ ὀροπεδίου καὶ διαγράφων μακρὰν καμπύλην πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς κοιλάδος διηυθύνθη ὄχι πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ἡ νέα γυνή, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀντίθετον, χάρις εἰς τὴν τακτικὴν ταύτην καὶ εἴς τι ὕψωμα τοῦ ἐδάφους κείμενον μεταξὺ αὐτῆς καὶ αὐτοῦ, ὅσοι μὲν τυχὸν κατεσκόπευον αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος μόνον αὐτὸν ἔβλεπον, οἱ δὲ ἄλλοι μόνον τὴν Χρίσναν.

Ὑποκρινόμενος τότε στάσιν κυνηγοῦ φαίνεται ἐπισκοπῶν διὰ τοῦ ἀέρος τὴν πάροδον ἀγέλης τινὸς φασσῶν· φθὰς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ γηλόφου ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἀναπαύεται ἡ Μαυροβουνιώτισσα ἵσταται καὶ ῥίπτει περὶ ἑαυτὸν νέον βλέμμα ἐπιθεωρήσεως· μετὰ ταῦτα κύπτων τὸ σῶμα καὶ κρατῶν τὴν ἀναπνοήν του ἀναβαίνει βραδέως κρύπτων τὴν κεφαλήν του ὑπὸ τὰς φυλλάδας τῶν πτερίδων· φθάνει εἰς τὴν κορυφὴν ὅθεν ἐλπίζει ὅτι θὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνή του ὑπὸ τῆς Χρίσνας καὶ ὅτι θὰ προσελκύσῃ αὐτὴν εἰς ἀσφαλῆ συνέντευξιν.

Αἴφνης ἀκούει ἤχους λόγων συγκεχυμένων φθάνοντας μέχρις αὐτοῦ, ἀκροᾶζεται· διακρίνει δύω φωνάς· τὴν μὲν καθαρὰν καὶ εὐδιάγνωστον ἀναγνωρίζει εὐκόλως, ἡ ἄλλη ὅμως ἦτο ὑπόκωφος, πεπνιγμένη, μόλις ἔναρθρος. Τίς ἦτο ἄρα τὸ δεύτερον τοῦτο τοῦ διαλόγου πρόσωπον, οὗτινος τὴν παρουσίαν οὐδόλως ἐσκέφθη; Ἠμιεγερθεὶς προχωρεῖ ἀπομακρύνων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τοὺς κλῶνας τῶν πτερίδων· αἴφνης ἵσταται· διατί; ὁ ποὺς αὐτοῦ προσέκρουσεν ἀκουσίως· εἰς φωλεὰν πτηνῶν, κειμένων ἐκεῖ εἰς τὴν βάσιν ὑψηλῶν τινων στελεχῶν· ἄ! εἶναι φωλεὰ ἀηδόνων· ἡ μήτηρ ἀσθμαίνουσα, κραυγάζουσα, φριττουσα τὰ πτερὰ ἑτοιμάζεται νὰ ἀμυνθῇ τῶν μικρῶν· ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος κυνηγός, ὁ καταβαλὼν ἐκ τοῦ συσταδὸν τὸν τσίμπερ, ὁ Κροάτης οὗτος, δν μετ' ὀλίγον θὰ ἐπανεύρωμεν τόσῳ φοβερόν, ὅλος κατάνυξις διότι ἐτάραξεν ἀκουσίως τὰς μητρικὰς μερίμνας της, τρέπεται εἰς φυγὴν πρὸ αὐτῆς· τοιουτοτρόπως εἶναι πλασμένος· ματαιοπονοῦμεν ζητοῦντες νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν λογικὴν τοιούτων χαρακτήρων, ἐν οἷς παλαίουσιν ἀκαταπαύστως ἐν πλήρει ἀντιφάσει τὰ γλυκύτερα τῆς καρδίας ἔνστικτα πρὸς τὰ σκληρότερα διδάγματα ἀγρίας ἀνατροφῆς.

Ζητῶν νὰ διανοίξῃ ἑτέραν δίοδον ὁ Ζαγράβ ἐκύλισε λίθον τινὰ ἐπὶ τοῦ κατωφεροῦς ἐδάφους· ἴσως διὰ τοῦτο ὅταν κατῆλθεν ἐκ τοῦ λόφου τὸ πᾶν κατέστη περὶ ἑαυτὸν σιωπηλόν· ὁ λίθος λοιπὸν διέκοψε κρυφίαν συνδιάλεξιν! ἡ δὲ Χρίσνα;

ὁ Κροάτης εἶδεν αὐτὴν ἀπομακρυνομένην, μόνην, μὲ ὕφος ῥεμβῶδες.

Οὐράνιαι δυνάμεις! θὰ ἀνεχθῇ λοιπὸν διαφεύγουσαν τὴν μόνην ἴσως εὐκαιρίαν ἥτις ὑπολείπεται αὐτῷ τοῦ νὰ μάθῃ τὰ αἴτια τῆς συμφορᾶς, ἥτις ἀπὸ ἑνὸς ἔτους ἐμαύρισε τὴν καρδίαν του; Ὄχι, πρέπει νὰ τῇ ὁμιλήσῃ· πρέπει νὰ ἀκούσῃ τὰς ἀποκρίσεις της· οὐκὶ εἰς τὸν παρεμβαίνοντα τὴν στιγμὴν ἐκείνην μεταξὺ αὐτῆς καὶ αὐτοῦ· ὁρμᾷ πρὸς αὐτὴν ἐκείνην τὴν θέσιν ὅπου ἵστατο· ματαίως· ἡ Χρίσνα ἤδη εἰσῆλθεν εἰς ἄλλην ἀτραπὸν ἀνοικτὴν πανταχόθεν· ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ προφθάσῃ αὐτὴν ἐκεῖ, κινδυνεύει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰ ὄμματα ὅλων τῶν Σλάβων.

Ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἁρπάζει πρόχειρον ἐκεῖ κείμενον μακρὸν κλάδον ἄνευ φύλλων καὶ ἄρχεται κτυπῶν τὰς βάτους καὶ τὰς λόχμας, ὅπως ἀναγκάσῃ τὸν ἄγνωστον διαλεγόμενον ἵνα ἐξέλθῃ τῆς κρύπτης του καὶ ὑπὸ τὰ πολλαπλᾶ κτυπήματά του φαντάζεται ὅτι αἱ λόχμαι καὶ τὰ δενδρύλλια ἔχυνον παράπονα καὶ στεναγμοὺς ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομά του.

Ἐκπεπληγμένος, τρέμων σχεδὸν ὁ Ζαγράβ ἀνεπήδησεν ἐν τῷ κενῷ καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν του· ἔπειτα περιέστρεψε τὴν κεφαλὴν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω· οὐδὲν εἶδε· ἀλλ' ἐντείνων τὴν προσοχὴν ἤκουσε καὶ πάλιν τὰς ἐξῆς διακεκομμένας φράσεις.

«Ἐπέστρεψας τόσῳ ταχέως; . . . δύναταί τις νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ Ζαγράβ τούτου; . . . φοβοῦμαι μήπως ἐνοχοποιηθῆς . . . ἄφες τὸν δυστυχῆ ἐμέ.»

Τότε ἀνεγνώρισε τὴν ὑπόκωφον φωνὴν ἥτις πρὸ δέκα λεπτῶν συνδιελέγετο πρὸς τὴν Χρίσναν· πόθεν ἐξῆρχετο ἡ φωνὴ αὕτη; τίς ἦτο ὁ φωνῶν; μήπως ἐν μέσῳ τῆς ἀγρίας ταύτης κοιλάδος ἡ ἰδιόρρυθμος ἠχὼ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀκοάς του ἀπὸ μεμακρυσμένου βράχου; ἀλλὰ βεβαίως δὲν συνδιελέγετο πρὸς τὴν ἠχὼ ἡ Χρίσνα πρὸ ὀλίγου.

Μετὰ λεπτομερῆ ἐπιθεώρησιν ὁ Κροάτης διὰ τοῦ ξύλου τὸ ὁποῖον ἐκράτει εἰσέτι ἀπεμάκρυνε τοὺς πυκνοὺς κλῶνας μεγίστης τινὸς βάτου, ἥτις ἐρύετο παρὰ τὴν βάσιν τοῦ λοφίσκου καὶ ἔπειτα ἀποσπάσας διὰ τῆς ῥωμαλέας του χειρὸς ὅλον ἐκεῖνον τὸν πράσινον ὄγκον, ἀπεκάλυψεν ὄγκον πετρώδη ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν εὐρεῖα ῥωγμή· ἐδύθισεν ἐν αὐτῇ τὴν ῥάβδον του καὶ ἠσθάνθη ὅτι ἐσωτερικῶς ὁ χῶρος ἐπλατύνετο ὡς κρατήρ.

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ἡ ῥωγμὴ αὕτη συνεκοινώνει μυστικῶς πρός τι τῶν πολλῶν ἄντρων τῆς περιοχῆς ταύτης. «Εἰς τὸ βάθος τῆς ὀπῆς ταύτης, εἶπε καθ' ἑαυτόν, στεναζει δυστυχής τις αἰχμάλωτος τοῦ Τζανῆ, ὡς ἴσως εἶμαι καὶ ἐγώ· αὐτὴ λοιπὸν ἡ τύχη μὲ περιμένει;»

Ἐνῷ ἔκλινε πρὸς τὴν ῥωγμὴν ὅπως ἐρωτήσῃ καὶ αὐτὸς τὸν κάτοικον τοῦ ὑπογείου, ὅς ἐις θὰ ἐπρόφερε τὸ ὄνομά του, ἠσθάνθη ὅτι ἔψαυέ τις τοῦ ὤμου του· ἐστράφη ζωηρῶς· ἡ Χρίσνα ἵστατο πρὸ αὐτοῦ.

«Ἀ! εἶσαι σὺ τέλος, Χρίσνα Κάρλοβιτς; εἶπε τραχέως σταυρόνων τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἀθλητικοῦ στήθους του· ἰδοὺ ἔφθασεν ἡ ὥρα τῶν ἐξηγήσεων! πῶς μετὰ τόσας ἀναζητήσεις σὲ εὑρίσκω μετὰ τῶν ληστῶν τούτων καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ των; δικαιολογήσου ἂν δύνασαι, ἂν τολμᾷς».

Τὰ ὄμματα τοῦ Κροάτου ἐσπινθηροβόλουν ὀργὴν βαθεῖαν, συγκρατουμένην· ἡ νέα γυνὴ προσήλωσεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα σταθερὸν καὶ γλυκύ· ἔπειτα χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ ἄλλως εἰς τὴν ἐρώτησίν του:

— Ἐξάδελφε, εἶπε, θὲς εἰς τὴν θέσιν της ταύτην τὴν βάτον ἣν ἀπέσπασες.

— Πρὸς τί; δὲν ἔχομέν τι καλλίτερον νὰ πράξωμεν; Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ Τζανῆ αὐτός . . . εἶσαι σύζυγός του; τὸ καυχᾶται τοὐλάχιστον . . . εἶναι ἀληθές; ὁμίλει λοιπόν!

— Σπεῦσον νὰ τοποθετήσῃς αὐτὴν τὴν βάτον, καλέ μου Ζαγράβ, καὶ μάλιστα εἰς τὴν προτέραν της θέσιν· πρέπει . . . εἶναι σπουδαῖον . . . σὲ παρακαλῶ.

Τὸ πρᾶον βλέμμα τῆς Χρίσνας βυθιζόμενον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ζαγράβ ἤδη κατηύνασε τὴν ἀγρίαν αὐτῶν λάμψιν· ὁ ἦχος τῆς φωνῆς ταύτης, τόσον ἄλλοτε ἐπιδρώσης ἐπ' αὐτοῦ ἐξήγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ του διπλοῦν αἴσθημα στοργῆς καὶ ὑποταγῆς. Ὑπήκουσεν ἀλλ' ἐξακολουθῶν εἰσέτι τὰς ἀπειλὰς ὡς οἱ μολοσσοὶ ἐκεῖνοι οἵτινες καίτοι ὑποτασσόμενοι ὑπὸ τὴν θέλησιν παιδίου φαίνονται τρόπον τινὰ διαμαρτυρόμενοι κατὰ τῆς ἰδίας ἀδυναμίας. Κύπτων καὶ ὑποτονθορίζων ἔλαβε τὴν ῥάβδον καὶ ἀνυψώσας δι' αὐτῆς τὴν βάτον ἐπανέρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς γυμνῆς πέτρας· ἡ δὲ Χρίσνα ἔλαβε καὶ αὐτὴ τὴν ῥάβδον καὶ ἐπανέφερε δι' αὐτῆς ἕκαστον κλῶνα εἰς τὴν φυσικήν του θέσιν· ἔπειτα κύψασα πρὸς τὸν Κροάτην εἶπε χαμηλῇ τῇ φωνῇ.

«Πρόσεχε νὰ μὴ ἀποκαλύψῃς τὸ μυστικὸν τοῦτο· κινδυνεύει ἡ ζωή σου καὶ ἡ ἰδική μου ἴσως.

— Τίς εἶναι λοιπὸν ὁ αἰχμάλωτος, ὁ ἔγκλειστος ἐκεῖ;

— Οὐγγρός τις μεγιστάν, εἷς τῶν Ζαπόσκυ· ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου του φυλαττομένη καλῶς ὑπὸ στρατιωτῶν εἶναι ἐκεῖ κάτω πρὸς τὴν μεγάλην χαράδραν, ὅπου εὑρίσκονται οἱ Σλάβοι τώρα.

— Μὴ χάνωμεν τὸν καιρὸν εἰς λόγους ἀνωφελεῖς, εἶπεν ὁ Ζαγράβ ἐμφανῶς ἀνυπομονῶν· πρόκειται περὶ σοῦ, περὶ σοῦ μόνης· εἶσαι σύζυγος τοῦ Πέτρου Τζανῆ ναὶ ἢ ὄχι;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Χρίσνα κρύπτουσα τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν της.

— Τότε διατί τὸν ἠκολούθησες; τὸν ἀγαπᾷς λοιπόν;

— Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπήντησα ἤδη.

— Ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσω ἀκόμη τοὺς λόγους σου, τὸν μισεῖς· ἀλλὰ μόλις ἐπρόφερες τὴν λέξιν ταύτην καὶ εὐθὺς τὴν διέψευσες, διότι ἠρνήθης νὰ τῷ δώσῃς αὐτὴν τὴν χρυσῆν ἅλυσιν, τὴν ὁποίαν φυλάττεις διότι εἶναι δῶρόν του· δὲν τὸ εἶπες ἡ ἰδία;

Ἡ Χρίσνα ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτενίσασα αὐτὸν μετὰ βλέμματος ἱλαροῦ:

«Ἐξάδελφε, εἶπεν, εἶσαι λοιπὸν ἀκόμη τὸ ἁπλοϊκὸν καὶ τραχὺ τέκνον τῆς Λικαβίας; ἐπίστευον ὅτι τὸ στρατιωτικόν σου ἐπάγγελμα ἤθελεν ἀναπτύξει τὴν ὀξυδερκειάν σου. Ἂν ἔδιδον τὴν ἅλυσιν εἰς τὸν Σκλαβοῦνον ἦτο ὡσεὶ διέταττον ἐγὼ ἡ ἰδία τὴν ἀναχώρησίν σου· ἀφ' οὗ ἐξεπλήρου πρὸς σὲ ὅπερ πιστεύει ὅτι ἔχει χρέος εὐγνωμοσύνης, θὰ σὲ ἀπέπεμπε καὶ . . θὰ ἀνεχώρει μόνος!»

Τὸ μέτωπον τοῦ Ζαγράβ ἱλαρύνθη· ἡ βαθεῖα ῥυτὶς ἐξηλείφθη παράυτα.

— Λοιπὸν ἤλπισας ἐπ' ἐμέ, ὅτι θὰ σὲ ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν του; Καλῶς ἐσκέφθης, Χρίσνα· οὕτω θὰ ἀναχωρήσωμεν ὁμοῦ;

— Ναί· ἀφ' οὗ πρῶτον ἐκτελέσω τὸ καθῆκον ὅπερ μοὶ μένει· θὰ μὲ βοηθήσῃς, φίλε μου· διότι εἰς τοῦτο πρὸ πάντων ἔχω τὴν ἀνάγκην σου.

— Ποῖον εἶναι τὸ καθῆκον τοῦτο;

Ἡ Χρίσνα ἔδειξεν αὐτῷ τὴν βάτον ἥτις ἐκάλυπτε τὴν ῥωγμὴν τοῦ βράχου.

— Καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ αἰχμάλωτος!

— Θησαυρὸς περιμένει ἐκεῖνον ὅστις τὸν ἐλευθερώσῃ;

— Κατέστης λοιπὸν ἄπληστος χρημάτων, Χρίσνα Κάρλοβιτς; Ἔχομεν ἄλλο ἔργον παρὰ νὰ βοηθῶμεν τοὺς Οὔγγρους μεγιστᾶνας· τί ἐνδιαφέρον τόσῳ ἰσχυρὸν σὲ παρακινεῖ; μήπως ἀγαπᾷς αὐτόν;

—Μόλις τὸν εἶδον ἅπαξ καὶ τοῦτο διὰ μέσου τοῦ σκότους τῆς φυλακῆς του.

— Εἶναι νέος; εἶναι ὡραῖος;

— Ἀγνοῶ, οὐδὲ τὸν ἠρώτησα οὐδὲ μοὶ μέλει περὶ τούτων. Ἄκουσον, φίλε μου, καὶ κλεῖσον τὴν καρδίαν σου εἰς πᾶσαν κακὴν σκέψιν. Ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ αἰχμαλώτου τούτου εἶναι ὅρκος ὃν ὡρκίσθην· εἶναι πρᾶξις ἱερὰ, ἣν ἐπέβαλον εἰς ἐμαυτὴν πρὸς ἐξαγορὰν τῶν ἁμαρτιῶν μου. Γνωρίζεις ὅτι εἶμαι δυστυχὴς τρελλὴ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ λυπηθῇς, ὡς ἄλλοτε καὶ ἐγὼ σὲ ἐλυπήθην. Τὸν ὅρκον τοῦτον ἐπανέλαβον ἐννεάκις ἐπικαλουμένη εἰς βοήθειάν μου τὴν Παναγίαν τῆς Ἄγραμ εἰς ἣν ἔχεις τόσην ἐμπιστοσύνην.

— Ἀλλὰ θὰ χρειασθῇ καιρὸς ἵνα ἐνεργήσω· πιστεύεις ὅτι ὁ Τζανῆς θὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ἐγκατασταθῶ ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τούτων;

— Ἡ ἐπιδεξιότης ἀναπληροῖ τὸν χρόνον καὶ ὁ Θεὸς ἔσται μεθ' ἡμῶν· αὐτὸς ἤδη μοὶ ὑπέδειξε τὸν τρόπον νὰ συνεννοηθῶ μὲ τὸν δυστυχῆ, οὗτινος τὴν σωτηρίαν μοὶ ἀνέθηκεν. Ἄλλως τε, ὁ λεγόμενος εἰσπράκτωρ, περὶ οὗ σοὶ ὡμίλησεν ὁ Τζανῆς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐντολὴν ἔλαβε, νὰ ὑπάγῃ τουτέστιν ἐπὶ τῆς Δαλματικῆς ἀκτῆς ἵνα ζητήσῃ τὰ λύτρα τοῦ αἰχμαλώτου. Ἂν ἐπανέλθῃ μετὰ τῶν χρημάτων, τότε ὁ Μαγυάρης θὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἐγὼ ἀπηλλαγμένη τοῦ ὅρκου, ἔσομαι ἕτοιμος νὰ σ' ἀκολουθήσω· μόνον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἐπικαλοῦμαι τὴν σύμπραξίν σου· μοὶ ὑπόσχεσαι αὐτήν;

Τελευτῶσα τὰς λέξεις ταύτας ἡ Χρίσνα πλήρης ἐμπιστοσύνης καὶ διαχύσεως ἐ-

στήριξε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ νέου στρατιώτου. Ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν ταύτην πίεσιν τὸ ῥωμαλέον τῆς Κροατίας τέκνον ἐφάνη καμπτόμενον· φρικίασις ὀδυνηρὰ διέτρεξε τὰ μέλη του καὶ μὲ μέτωπον κεκλιμένον καὶ τὸ βλέμμα ἀνήσυχον ἐψιθύρισε·

— Γύναι, γύναι, εἶσαι λοιπὸν μάγισσα ἢ δαίμων ὥστε ἡ φωνή σου μὲ ταράττει εἰς τοιοῦτον βαθμόν; Ὑπὸ τὴν χεῖρά σου τὸ στῆθός μου κάμπτεται καὶ αἱ κνῆμαί μου ἐξασθενοῦσιν. Ὡς νηρηΐς στρέφεις τὰς κόρας τῶν δύω σου ὀφθαλμῶν τοιουτοτρόπως, ὥστε τὸ βλέμμα σου μὲ καθιστᾷ παράφρονα. Ἀλλ' ὄχι, εἶσαι ἡ Χρίσνα, ἡ συγγενής μου . . . ἡ Χρίσνα, ἡ ἀγνὴ κόρη τῆς ἄλλοτε. Τότε λοιπὸν ὑπὸ ποῖον ἄστρον κατώτερον τοῦ ἰδικοῦ σου ἐγεννήθην, ὥστε ὅταν αἱ θελήσεις ἡμῶν συναντηθῶσιν, ἡ μὲν ἰδική σου μένει ὀρθὴ καὶ ἄκαμπτος, ἡ δ' ἐμὴ κλονίζεται ἀκαταπαύστως; Καὶ ὅμως εἶσαι ἀσθενής· καὶ ὅμως εἶμαι ἰσχυρός· δύναμαι νὰ σὲ θραύσω ὡς στέλεχος ἀραβοσίτου· πόθεν προέρχεται ἡ ἀνανδρία μου; Πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἐγώ, υἱὸς τῶν ἀγερώχων ἐκείνων ὀρεινῶν τῆς Λικαβίας, οἵτινες βυζάνουσι μετὰ τοῦ γάλακτος τὴν ἐκδίκησιν, δὲν ἐσκεπτόμην ἄλλο τι εἰμὴ νὰ τιμωρήσω . . . Ἀλλ' ὡμίλησες καὶ ἡ πρὸς σὲ ἐμπιστοσύνη μοι ἐπανέρχεται ἀκουσίως· ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς φωνῆς σου ἡ δραστηριότης μου χαλαροῦται ὡς χορδὴ ὑπὸ τὴν ὁμίχλην τοῦ φθινοπώρου. Ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσω τὰ ἐκδικητικά μου σχέδια, πρέπει νὰ συνεταιρισθῶ πρὸς σὲ ἵνα ἀπελευθερώσω ποῖον; καὶ ἐγὼ ἄγνοῶ. Ἀλλ' ἀδιάφορον· ἔστω, ἀφοῦ τὸ θέλεις! ναί! ἀναλαμβάνω τὸ ἥμισυ τοῦ ὅρκου ὃν ὡρκίσθης πρὸς τὴν προστάτριάν μου τὴν Παναγίαν τῆς Ἄγραμ.

Ἡ Χρίσνα ἐποιήσατο κίνημα χαρᾶς, ὅπερ πάραυτα κατέστειλεν ὁ Ζαγραβ ὅστις ἐπανέλαβε τὸν λόγον μετὰ τόνου ἐξουσιαστικοῦ.

«Ἀλλὰ πρὶν συνεταιρισθῶ πρὸς σὲ σοὶ ἐπιβάλλω τὸν ἑξῆς ὅρον καὶ πρέπει νὰ ἀπαντήσῃς μετὰ πάσης εἰλικρινείας. Αὐτὸς ὁ Πέτρος Τζανῆς, τὸν ὁποῖον δὲν ἀγαπᾷς καὶ ὅστις δὲν εἶναι σύζυγός σου, τί εἶναι λοιπόν; Ἂν ὄχι αὐτός, τίς λοιπὸν σὲ ἔφερεν εἰς τὴν συμμορίαν του; λέγεις ὅτι συγκατατίθεσαι νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς· ἀλλ' ὀνόμασόν με πρῶτον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησες ὅταν μᾶς ἐγκατέλιπες.

Ἡ νέα γυνὴ περίσκεπτος ἐτήρησε σιγὴν ἐπί τινα χρόνον, ἔπειτα ἀπήντησε μετὰ φωνῆς βαθέως συγκεκινημένης.

«Φίλε, πρὸς τί νὰ ἀναμοχλεύσωμεν τὴν σποδὸν τοῦ παρελθόντος; δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ἐντὸς δαυλὸς μήπω ἐντελῶς ἐσβεσμένος ὅστις νὰ πυρπολήσῃ τὸ παρὸν καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον. Οὐχ ἧττον ἂν τὸ ἀπαιτῇς, θά σ' εἴπω τὰ πάντα. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἄνευ κινδύνου νὰ παρατείνωμεν τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ἐνταῦθα. Τὴν ἑσπέραν ταύτην μετὰ τὸ δεῖπνον, ὅπερ παρασκευάζεται, οἱ ἐπαγρυπνοῦντες ἐφ' ἡμῶν ἔσονται ὀλιγώτερον ἐπίφοβοι· ἔσο προσεκτικὸς εἰς τὸ σύνθημά μου.

Ὁ Ζαγραβ ἔμελλε νὰ ἐπιμένῃ, ἀλλ' ἀντήχησαν περὶ αὐτοὺς ἰσχυραὶ κραυγαὶ καὶ ὁ τραχὺς ἦχος κροτάλων· ἡ ὥρα τοῦ δείπνου ἐπέστη· κατῆλθεν εὐθὺς τοῦ λοφίσκου πρὸς διεύθυνσιν ἀντίθετον τῆς Χρίσνας, ἥτις καὶ αὐτὴ ἔλαβε τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν κοιλάδα τῶν βρύων, σπεύδων νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ φιλοξενοῦντος αὐτὸν καὶ νὰ συμμεθέξῃ τοῦ γεύματος.

ΚΕΦ. Ε'

Γεῦμα ἐπὶ τῆς χλόης.

Ὑπὸ μακρὰν δενδροστοιχίαν σχοίνων ἀποτελοῦσαν τὴν αἴθουσαν τοῦ συμποσίου, ἦτο συνηγμένη ὅλη ἡ συμμορία, διῃρημένη καθ' ὁμάδας. Ἡ γῆ ἀπετέλει ὡς εἰκὸς τὴν τράπεζαν συγχρόνως καὶ τὰ καθίσματα, τὰ ἐγχειρίδια μετεμορφοῦντο εἰς μαχαιροπύρουνα· πῆτται ἄρτου, ἐψημέναι ὑπὸ τὴν στάκτην, παγούρια, ματαράδες καὶ τσῶτραι, ἐμπεπλησμέναι πηγαίου ὕδατος κεκερασμένου κατὰ τὸ τρίτον μετὰ ῥακίου ἀπιδίτου ἐκυκλοφόρουν περὶ ἑκάστην ὁμάδα· ἔτρωγον ἀπὸ γαβάθας κοινῆς· ἔπινον ἀπὸ κοινῶν ἀγγείων.

Μόνον ἡ τράπεζα τοῦ Τζανῆ ἐν ᾗ ἐκάθηντο καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ διεκρίνετο ἐπὶ ἰδιαζούσῃ πολυτελείᾳ. Πελώριον κουμαρόδενδρον ἐξέτεινεν ἐπὶ τοὺς συμπότας τοὺς ὁριζοντίους αὐτοῦ κλάδους βεβαρημένους ἐκ τῶν ἐρυθρῶν καρπῶν καὶ ἐκ τοῦ ὀδοντωτοῦ αὐτοῦ φυλλώματος· καὶ οὕτως ἐν ᾧ προεφυλάττοντο ἐντελῶς ἀπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου συνάμα εἶχον πρόχειρον μέρος τῶν ἐπιδορπίων· διάφορα πινάκια ξύλινα τεθειμένα κυκλοτερῶς ὑπεβάσταζον τὰ πρόβεια, ἐλάφεια καὶ χοίρινα τεμάχια, τὰ ὁποῖα συνηγμένα καὶ στιβασμένα ἀπετέλουν πελώριον πυραμίδα κρεάτων, ἱκανὴν νὰ φέρῃ εἰς ἀφηνίασιν τὰ ἄπληστα βλέμματα τῶν Σλάβων.

Δύω ζωηραὶ κόραι ἀντέλαμπον πρὸ πάντων ἀπέναντι τοῦ θαυμασίου τούτου μαυσωλείου προσπαθοῦσαι νὰ ὑπολογίσωσι τὰς διαστάσεις αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος καὶ νὰ μετρήσωσι τὰς ὀρεκτικὰς αὐτοῦ στιβάδας· αἱ κόραι αὗται ἀνῆκον εἰς τὴν ἡρωϊκὴν μορφὴν, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὸ γιγάντιον ἀνάστημα, ὅπερ ἀνῆκεν εἰς τὸν τρανσυλβανὸν Δαλματὸν Δουμβρόσκην, ὅστις ὡς γνωστὸν ἀνῆκεν εἰς τὴν κυρὰ Μαργάτην ὡς σύζυγος ἐννοεῖται.

Πέριξ τῆς κυριωτέρας ταύτης λοπάδος, ὑπῆρχον ἐν δέκα ὁμοίοις δοχείοις πλῆθος ἄλλων φαγητῶν τοποθετημένων στοιχηδὸν, λαγωοὶ, μυωξοὶ, ὠτίδες, ὅλον τὸ τετράπουν καὶ ὅλον τὸ πτερωτὸν κυνήγιον τὸ ὁποῖον ἐπὶ μακρὸν διάστημα ἡσυχίας ἐπολλαπλασιάσθη ἐν τῷ ἀκατοικήτῳ τούτῳ διαμερίσματι τοῦ Μαυροβουνίου· ὡς τρίτη κλάσις εἵποντο τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ ἀρτυματικὰ περιεχόμενα ἐντὸς ἡμιξηροκολοκύνθων· λιβαδοπέρδικες, ἀγριοπερίστερα, ἡ γλῶσσα καὶ τὰ νεφρὰ τοῦ τσίμπερ, ἐντόσθια τῶν πτηνῶν μὲ κάππαριν, βολβογογγύλαι μετὰ χοιρίνου στέατος, ἀσπάραγγοι ὄψιμοι μεμιγμένοι μὲ μάραθρα, πάντα ταῦτα καταλλήλως κεκαρυκευμένα· οὐδὲν ἔλειπε τῷ ὄντι ἀπὸ τοῦ δαψιλοῦς τούτου δείπνου, ὅπερ ἤρκει νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἂν οἱ ἀνατολικοὶ Σλάβοι κατ' ὀλίγον μετέσχον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, δὲν ἔμειναν τοὐλάχιστον ὅλως ξένοι πρὸς τὴν μεγάλην τέχνην τῆς γαστρονομίας. Ἐπίσης ἦτο παρατεθειμένος εἴτε εἰς φύλλα εἴτε εἰς ῥίζας ὁ δὶς τοῦ ἔτους ἀνθῶν ὄναγρος, τὸ πολύτιμον τοῦτο ἰθαγενὲς φυτὸν τοῦ Μαυροβουνίου, ὅπερ μέχρι σήμερον μόνον ἡ Γερμανία κατώρθωσε νὰ καλλιεργήσῃ.

Τέλος ὡς παράδειπνα ἢ ὡς τρωγάλια συνεπλήρουν τὸν κατάλογον χειμωνικὰ, στρύχνοι, μελοκηρίδες, ληφθεῖσαι οὐχὶ ἄνευ κόπου ἀπὸ τῶν βραχωδῶν ἄντρων, τὰ ὁποῖα αἱ ἐπιχώριοι μέλισσαι μεταβάλλουσιν εἰς τεραστίας κυψέλας καὶ ὅλοι οἱ καρποὶ τοῦ κλίματος καὶ τῆς ἐποχῆς· πρὸς τούτοις δὲ χαβιάρι ἐκ τῶν ὠῶν τῆς μυρσίνης τοῦ Δουνάβεως, σκόροδα, κρόμμυα, πράσσα, πεπέρια ὑπῆρχον ἐν ἀφθονίᾳ ὡς καρυκεύματα ἀπαραίτητα τοιούτων λαιμάργων.

Ὁ Πέτρος Τζανῆς ἐτοποθέτησε δεξιᾷ ἑαυτοῦ τὸν Κροάτην στρατιώτην, τὸν ἥρωα τῆς ἑορτῆς, ἀλλ' οὐχ ἧττον εἴς τινα ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπόστασιν· διότι ἡ αὐλικὴ ἐθιμοταξία οὐδενὶ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ προσψαύσῃ τὸν ἀγκῶνα τοῦ πρώην βασιλέως τοῦ Δουνάβεως.

Ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ἡ ἐπιτραπέζιος προσευχὴ ἐψιθυρίσθη διαφοροτρόπως ποῦ μὲν κατὰ τὸ ἑλληνικὸν δόγμα ποῦ δὲ κατὰ τὸν λατινικὸν καὶ μάλιστα τινὲς μεταστραφέντες ἐνώπιον τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ ἐγονάτισαν πρὸς ἀνατολάς, καθ' ὅσον μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἡρώων εἰ καὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶχε πολλοὺς θερμοὺς λατρευτάς, εἶχεν ὅμως παντὸς εἴδους λατρευτάς.

Ἄνδρες ἐκπληροῦντες προσωρινῶς καθήκοντα ἀξιωματικῶν τῆς ὑπηρεσίας μετέβαινον ἀπὸ τραπέζης εἰς τράπεζαν διανέμοντες μεγάλα τεμάχια ψητοῦ ἀφαιρούμενα ἀπὸ τῆς γνωστῆς πυραμίδος, τὰ ὁποῖα ἔπειτα ὁ προϊστάμενος ἑκάστης ὁμάδος διένειμε κατὰ μερίδας.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΔΙΕΤΙΚΑ

ΚΡΗΤΗΣ.

Ἀποῦναι νιὸς καὶ δὲν πετᾷ σὰν τοῦ βορβιὰ τὰ νέφη
ἤντα τὴ θέλει τὴ ζωὴ 'ς τὸν κόσμο νὰ τὴν ἔχῃ. . .

Τοῦ Ψηλορίτη τὸ βουνὸ τὸ παχνοχιονισμένο,
πότε καὶ πάλι θ' ἀνεβῶ, λιοντάρι ἁρματωμένο;!

Θέ μου, καὶ νὰ γινότανε ἡ Κρήτη ῥωμνιοσύνη,
νὰ φύγῃ ὁ Τοῦρκος ἀπὸ 'πᾶ, νὰ ναι χριστιανωσύνη.

Σὲ 'μᾶς ἐτσὶ 'τονε γραφτό: πάντα νὰ πολεμοῦμε,
πάντα νὰ σκοτονούμαστε, καὶ 'ς τὴ σκλαβιὰ νὰ ζοῦμε.

ΟΛΥΜΠΟΥ.

Καταναῦμένε Ὄλυμπε! μαυρίσαν τὰ στενά σου,
Φύγαν τὰ παλληκάρια σου, καὶ χάθ'ἡ λεβεντιά σου!!

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.